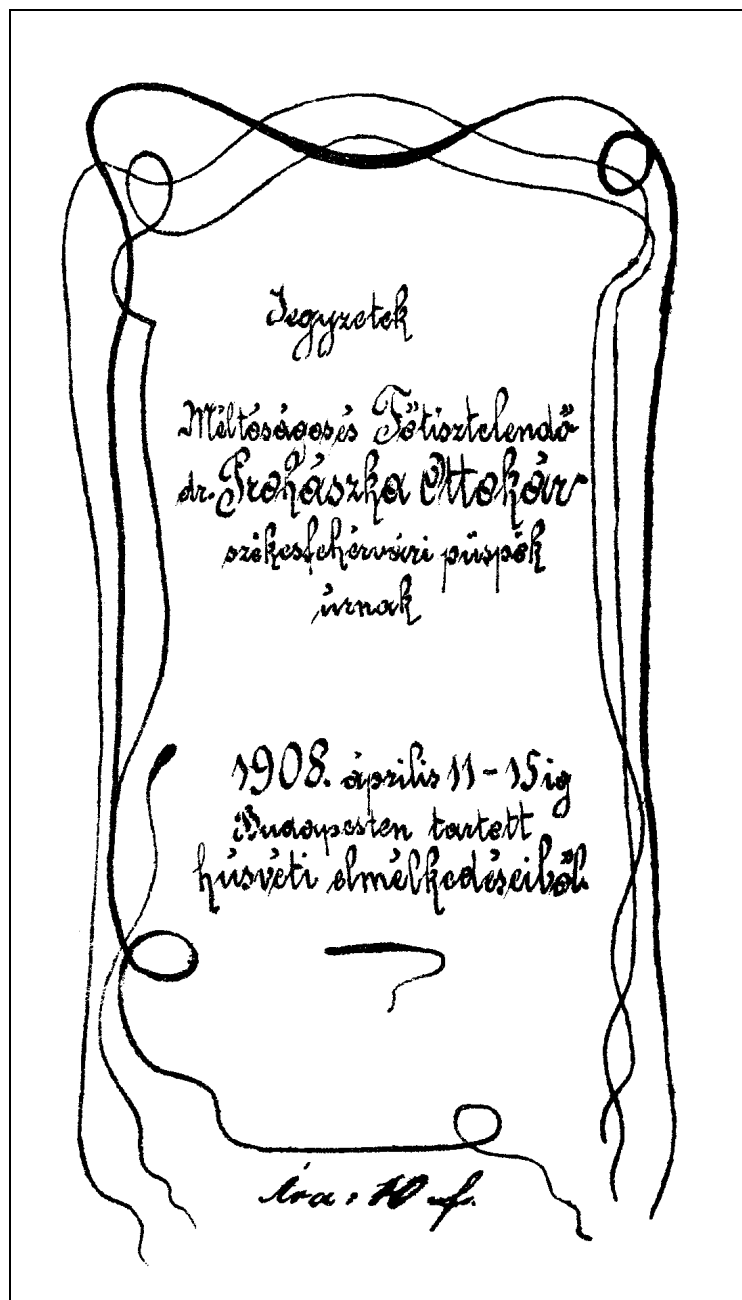

Prohászka Ottokár Húsvéti elmélkedések (1908. április 11–15.)

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Jegyzetek

**Méltóságos és Főtisztelendő dr. Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök úrnak
1908. április 11-15-ig Budapesten tartott húsvéti elmékedéseiből**

A tiszta jövedelem az Országos Katholikus Növédő Egyesület javára fordítottik.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az elmékedésekről kézírásban, azonos címmel megjelent füzet elektronikus változata.

Ezeket az elmékedéseket Prohászka püspök a virágvasárnap előtti szombattól (11.) nagyszerdáig (15.) tartotta. A húsvétvasárnap április 19-én volt abban az évben.

Az anyagot Bundás Livia vitte számítógépbe.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Április 11., szombat	4
Április 12., Virágvasárnap	7
I. elmékedés	7
II. elmékedés	9
III. elmékedés	11
Április 13., Nagyhétfő	14
I. elmékedés	14
II. elmékedés	16
III. elmékedés	18
Április 14., Nagykedd	20
I. elmékedés	20
II. elmékedés	22
III. elmékedés	24
Április 15., Nagyszerda	27

Április 11., szombat

Egy asszony, aki szomjas volt, s aki elfáradt az élet utain, egy kútnál találkozott a lélek kútfejével. Találkozott Krisztussal s beszélt vele erőről, életről, bűnről, feléledésről, megújodásról, vízről. Vízről, amelyből ha valaki iszik, meg nem szomjazik, vízről, mely nem a mélységben fakad, hanem valami másféle közlés útján szivárog a lélekbe. Krisztus mondja az asszonynak: Óh ha ismernéd az Isten ajándékát, ha ismernéd azt a lelket, mely suttog, de viharzik is, ha ismernéd a lelket, mely lágyan szól, mint a szellő, de megrendít is, ha tudnád, mit akar neked az Isten adni, bizony nem ilyen könnyelműen, nem ilyen világiasan, nem ilyen megfontolatlanul közelednél felém, hanem megilletődve, elmélyedve, térdre esve, szent alázattal kitérnéd a lelkedet, a szívedet, s szomjaznál és az én lelkem benyúlásait, szívedbe való ereszkedését úgy fogadnád, mint az Isten kegyelmét és erejét. Lesz sok lélek, mely szomjasan odajárult a forrásokhoz; felemelkedhetett Isten szívének nagy szándékaihoz, eltölthette lelkét elementáris, isteni vággyal azon élet után, melyet Ő akar adni. Kedves lelkek, ti mind szomjastok, nektek forrás kell, de amelyből nem kristályvíz, hanem kristályélet fakad. Nektek felfrissítés, permetezés kellene, mely a lelketek mélyéig hat s titeket friss, üde, krisztusi lélekké formál. Erre valók a lelkigyakorlatok. Ezen időben az ember arrafelé iparkodik, amerre az Úr Jézus inti őt, új erőre akar szert tenni, felszítja magában a hamu alatt lappangó, izzó tüzet, hogy lánggá legyen. Neki fog nagy lélekkel annak a nagy műnek, melyet az Isten kíván tőle. Az örökélet nagy ambíciójával, az erkölcsi komolyság átérzésével oda akar állni s mondani: „Uram mit akarsz tőlem? Én bízom benned, Te is bízzál bennem, s szólj hozzám. Nehéz a szíved, szomorú a lelked miattam? Talán vannak kegyelmeid, melyeket megvettem? Óh ébressz öntudatra. Vannak adósságaim? Kérlek, serkents fel, hogy lerőjam tartozásomat. Mindent meg akarok tenni, mert a több élet, az az én szomjam.” Dolgozni akarunk szívünkkel, érzelmünkkel, kedélyünkkel, szeretnénk átjáratni, megindíttatni, elérzékenyülni, sírni, feléledni.

Azt akarom, hogy az Isten menjen végig az önök lelki világán. Azért a lelki világot bele kell állítani a hitnek a verőfényébe, az én gondolköröm az Úr Jézustól való legyen. Az én kiindulásaimat tőle kölcsönözöm, s egészen hitből akarok élni, meg kell közelítenem az Isten gondolatait, azokat valamiképpen magamévá kell tennem. Én tele vagyok világi gondolatokkal, elcserélem a gondolatokat. Felüdülést, hitből való kialakulást, más életet szomjazom, és ezért rábízom magamat az Úr Jézus szívére; amit Ő mond, az nekem szent, az nekem Evangélium, az örökélet igéje.

Az apostol mondja: „Kihez megyünk? – Hozzád, egészen hozzád!” Felébresztem magamban a lelkiismeret érzékenységét, hogy akarnék rideg, merev, kérges lenni, hogyne tenném meg, amit Ő követel. Szemrehányó tekintetét el nem viselhetem, azért megreformálok magamat az egész vonalon.

Vegyünk elő mindent: a tízparancsolatot, kötelességeinket, nehézségeinket, kísértéseinket, konfliktusainkat, küzdelmeinket, tegyük bele mindent a mi törekvésünkbe, olvassuk meg, nemes érc, tiszta arany lesz belőlök és érezni fogjuk, hogy mily nagy munkán dolgoztunk, s érezni fogjuk, hogy tartalom van bennünk.

Hangsúlyozni akarom azt a nagy érdeket és feladatot, hogy az ember bűneitől szabadulni akarjon. A szív tisztasága, a lélek kristályossága teljes megfelelés Isten akaratának. Ez utóbbi a lelkigyakorlatok feladata. Nemcsak melegedni, hevülni, érezni s árkokat ásni akarunk, hogy azokon a zápor végig rohanjon, hanem alapos munkát akarunk végezni. Miután mindenki többé-kevésbé össze van feccsenteve az utca sarától, azért e gyakorlatok idején meg kell tisztulni a bűntől.

Krisztus mondja: „Én forrást nyitok nektek, hogy megtisztuljon a lelketek.” Meg vagyok győződve, hogy érzik, miszerint minél tisztultabb a lélek, annál mélyebb, s ott lenn a mélyben érintkezik az Istennel. Oh! csak vonzana minket is az édes szenvedély, a lelki tisztulás vágya! Ne kíméljük magunkat, kavargassuk fel szíveinket s akkor az Isten angyala leszáll hozzánk s érezni fogjuk, hogy az isteni vonást öltjük magunkra s több élet, több bátorság lesz bennünk, hogy magunkat reformáljuk, hogy bűneinkhez hozzá nyúljunk, hogy a mámort, mely lelkünkön van, szétszórtassuk, hogy a lelkünk elé húzott függőnyt szétlebbentsük, hogy ledöntsük az akadályokat, melyek köztünk s Isten között vannak. Minden léleknek van akadálya s néha ez az akadály, ez a baj halálos seb. Hol éledjünk, ha a hitünk gyenge? A felületes sajtó hasábjain, a színházakban? Hol kopogjunk, hogy megnyitassék nekünk?

Krisztus akarja: Zörgessetek s megnyitattik, kérjétek s adatik, jöjjetek hozzám mind, kik fáradtok s terheltek vagytok. Terhelve vagytok divattól, korszellemtől, neveléstől, társaságtól, emberi félelemtől, gyávaságtól, félreértésektől. Jöjjetek hozzám, kik fáradoztok, mert hisz nehéz út az üres szív és lélek útja. Hisz e világ útja szép, virágos, de voltaképpen ledér, hiú, az embert elámítja és az ő kincseiből kivetkőzteti. Jöjjetek hozzám, kik gyengék vagytok, könnyen kacérkodtok, kik szeretnétek a bűvös Kerkének a kelyhéből szürcsölni. Sok bennetek az inficiált. Meg vagyok győződve, hogy ha bele néztek a szívetekbe, ott a megtisztult béke még nincs meg, mert az már óriási eredmény. A béke nem mint mámor, mint tűnékeny vigasz kell nekünk, hanem a tisztult békét, mint az öntudat kincsét akarjuk. Hogy ezeket a nagy célokat elérjük, és készséggel menjünk feljök, hangulatra kell szert tenni. A hangulat a nagy gondolatok iránti érzékenység megteremtője. Ha ez nincs meg bennünk, akkor a lelkünk olyan, mint a januári nap. Hangulat kell. Az isteni Megváltó megjelenik a bethániai házban és Mária az ő alabástrom edényét széttöri és megkeni az Ő fejét és lábát és az egész ház betelik a kenet illatával. Ilyen hangulat kell nekem is, a holnapi dicsőséges bevonulásnál a levegő a letört olajfaágak illatával van tele, négy-öt nap távolságában ott látom a szentség szerzéstől átítatott atmoszférával teli termet...

Ha az ember igazán akar imádkozni, akkor a lelket ily hangulattal, ily kenettel kell átítatni. Ez a szent áhítat, szent kegyelem. Ami a virágban az olaj, az az imádságban a szellem. Amit én végzek, az csak prelúdium ahhoz, amit önök tesznek. Én megilleték néhány billentyűt, megpengetek néhány húrt s a többit önök az áhítat, az alázat szellemével iparkodnak érthetővé tenni. Nekünk nemcsak az imának a szelleme kell, nekünk komoly reform kell, s ezt másképp, mint a penitencia szellemével nem érjük el. De a penitencia szelleme rendezetten, borzalmas vonásaiban nem vonz, hanem nézzétek a Krisztus kínszenvedését: itt az ember szívből meg tud törni, ha látja a hamuban ülő királyt a véres koszorúval s látja azt a félreismert szeretetet.

„Kiöntöm rátok a kegyelem és imádság lelkét”, – mondja a próféta. Rátok is kiömlik a kegyelem, ha oly érzellemmel járultok a felfeszítettéhez, ha megtisztult szívet hoztok neki, bűnbánat teli jó gyónást végeztek. Akinek a lelkén bármi van, mit a múltból kifogásolni lehet, annak okvetlenül általános gyónást kell végeznie.

Téged kerestelek, kérlek beszélj hozzám, érints meg, s megtisztulok, érints meg, s meggyógyulok, s egészen a Tied leszek!

Hogy így érezzenek, önmagukba kell térniök. Bárcsak lehetne valami szent magányban élniük, hogy három napig egy világot tudnának felejteni s hogy megtalálják lelküket, s hogy egy gyenge létet tudnának ignorálni. Ezt nem tehetik, de azt igen, hogy legalább itt a házban csendet tartsanak, s otthon is egy kissé összeszedjék magukat, hogy legyen az emberben valami az erdő csendjéből, legyen a pusztai hangulatból is valami bennem, mert nem a zürzavarban van az Úr.

Krisztus mondja: „Jöjjetek velem és pihenjétek meg, ideges, izgatott emberek vagytok, pihenjétek meg, elmélyedő pihenéssel.” Ha ezt teszed, okvetlenül közelítesz az Istenhez, nem is te hozzá, hanem Ő jön hozzád, már a félúton melléd áll.

Kérem az Istent, hogy bíztasson, bátorítson, hogy kísérjen s hangos legyen, hogy minél nagyobb a csend belül, annál erősebb legyen az Ő szava, minél magányosabb akarok lenni, annál inkább eltöltsön Ő, a Krisztus. „Sursum corda”! Fel a szívekkel! Jöjjetek és pihenjete, de vigyétek magatokkal ezt a szent kialakulást, ezt a programot, éljétek át. Én azt kívánom, kérem, követelem, hogy kimondják ezt: „Én egy oly benső világgal akarok dolgozni, amelyet átélni érdemes s melyben az élet forrásai nyílnak, forrásai a megtisztulásnak, a kitartó törtetésnek, míg végre célt érünk.”

Április 12., Virágvasárnap

I. elmékedés

Céltalanul, rendetlenül és épp azért üresen, tehát keservesen élni senki sem akar. Vágyódom tehát cél, rend, gazdagság, vigasz, erő, egészség, győzelem s boldogság után. És mindennek magam vagyok a megteremtője. Istenem, add meg azt a kegyelmet, hogyha már öntudatot adtál, cél után vágyó lelket adtál, azt meg is találjam. Rendnek kell lenni a benső világban.

Az Isten ebbe a nagy világba egy középpontot szegezett le: a napot. Annak – emberi szóval élve – hatalmat, vonzóerőt adott. Nemcsak hatalmat, hanem világosságot is adott, mert mit használ a hatalom, ha az nem világos hatalom. S adott neki meleget is, mert mit használ a fény meleg nélkül.

Ez csak hasonlat. Nekem is egy középpontot kell leszegeznem, mely eligazít, mely világító, melegítő fényt ad. Valami hajlító, tisztító, mintázó hatalomnak kell lenni. Ez meglesz bennetek, ha a célt elfogadjátok, ha a cél szolgálatát magatokban életté változtatjátok.

Mi a középpont, az a cél, az az ismeret, az a főtézis, mely a benső világban a nap, középponti céltábla? Dominus! Az Úr az a hatalom, az a tengely a változatosság forgatagában. Ez a perifériák végtelenségében a középpont.

Az ötletek, önkények, szeszélyek, kiindulások, lázadások, elsötétedések, szenvedések eme káoszában, a géniuszok parasztlázádsában kell lenni egy gyémánt saroknak, acéltengelynek, lendítő keréknek, valami erőhatásnak.

Dominus est! Az Úr az! Az Úr az, akiből lett minden, aki mint egy duzzadó forrás özönlik s ellep mindent, akivel szemben itt minden oly végtelen kicsiny. Az Úr csak végtelen kicsinyekkel dolgozik, az Úr oly csodás, hogy mindig fátyolban jár, de érezzük, hogy közelünkben van a közvetlenség meglepő közelségével és egy végtelen túlszárnyaló szellemi, erkölcsi, lelki fölségben. Ha azt mondom: „Uram, Istenem”, akkor hogyan reszket e két szóban az egész céltudatosság, az egész szépség, szomjúság, az egész boldogság-keresés.

Ha a nap elsötétül, a lélekben éjféle sötétség lesz. Ha leszakadunk a középpontról, akkor nem is üstökösök, hanem sötét, kóválygó csillagok leszünk, melyek nekivágnak más bolygónak s hamuvá égnek; száműzöttek leszünk, s ez a pokol. Ez pedig egy érthetetlen meg hasonlítás, érthetetlen ellenmondás.

Ha én kereső lélek vagyok, akkor én a mennyországban, vagy legalább is a tornácában vagyok. Míg én célt szomjazok, míg én tavaszi vetés vagyok tele a virágzás szomjával, addig hála neked Istenem!

Dominus! Ez himnusz, a szívem örömeinek a kikiáltása. Dominus! Ezt a hatalmat boldogság elfogadni, s boldogság alatta állni. Szép dolog egy bolygónak lenni, szép a nap melegét magunkba szívni.

Az Isten az Úr, az Úr a hatalom és a hatalom az áldás és erő; mert ez a hatalom nem akar összetörni, hanem folyton építeni. Hogy az idegzetembe s izomzatomba s egész egzisztenciámban miképpen kell e hatalmat érvényesíteni, az már csak egyszerű követelménye az észnek. A hatalom áldását kell magamba vennem, nekem a hatalommal közvetlen összeköttetésben kell állnom, és mi erre az én anyanyelvem? A hódolat, az elismerés, a tisztelet, az imádás, azután a szolgálat. Ezt mind az én hittemmel válthatom ki, ráakasztom magamat erre a központra, beleállítom a lelki világom tengelyét ebbe az irányzatba. Ha csak tört fényét érzem is a napnak, érzem, hogy ez a tört fény is a végtelen fényességből való, és imádom őt. Ne lássanak a hitben igát, kényszerzubbonyt, hanem csak

egy szeretetre méltó vonzást, mert hisz a napnak vonzani kell. Igen, vonz minket, a hitünkkel, az ismeretünk szálaival oda kötődünk ahhoz a középponthoz, s e szálak nem bilincsek s terhek.

Mi lenne a földből, ha a nap nem vonzaná? Nekem sem volna nyugalom, sötét volna a lelkem, ki volnék sodorva békémből, mehetnék bárhova s nem találnék magamnak új centrumot.

Mikor Krisztus az Oltáriszentségről beszél a kafarnaumi népnek, azt mondták ezek: „Kemény beszéd!” – s elmentek. Krisztus az ő tanítványaihoz fordult s kérdé: „Ti is el akartok menni?” Ebben a kérdésben mennyi fölény van. Nem mondja nekik: „Maradjatok!” – hanem kérdi. Péter apostol mondja: „Hát Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak.” Én is ezt mondom, mert ha kiveszem a középpontot, a világ, az élet nekem semmirevaló.

Élet és csíra van bennem elég, de ha nincs bennem melegség az Isten kegyelméből, akkor a csíra nem hajt, a szép zöld takaró fakó lesz, gyökereim elszáradnak, az életforrás kiapad.

A vonzás mellett van a centrumtól futó erő is, s ezek bennünk a mindenféle démoni hatalmak. Ha akár kívülről jő egy szózat az Isten, hit ellen, akár magamban támadnak ilyenféle vágyak, hajlamok, ereszkedj térdre s mondd: „Az én Uram az én centrumom, az én biztonságom alapja, az én összes szépségemnek alapja. Ő az én szenvedélyem, az én végleges megnyugvásom.”

Dominus est! Ez az az édes pacsirtadal, hogy Ő az Úr és én vagyok az Ő szolgája, az én lelkivilágom csak egy függvénye ennek a fölséges, szuverén hatalomnak.

Ha ezt megértem, akkor az én hitem nem kerékbe törése egy állítólag szabad hatalomnak, az nem rákényszerítése egy állítólag szép szellemnek, hanem örömmel hódolok a végtelen napnak, az én fényem forrásának.

A modern ember nem tud imádkozni, mert ezeket a nagy gondolatokat nem éli át.

Arra valók a lelkigyakorlatok, hogy a szív mélyebben tudjon imádkozni, a karját kinyújtja, a száját kinyissa s azzal a teremtő lélekkel elteljék. Örülni tanul, hogy az Ő lábai előtt lehet s mondhatja: „Uram, egy tömjénzem leszek, elveszek, de mint az imádás tömjénfüstje jövök feléd!”

Az ember mindenféle gondolathasonlatot keres, hogy azt a szent, édes valót öntudatra hozza. A mi imádásunkba több lelket kell belefektetni. Azt a repülni nem tudó kis verebet, azt a szórakozó lelket ki kell nevelni, úgy hogy eltöltjük tisztelettel a felséges iránt.

A templom a tisztelet iskolája, minden oltár a tisztelet emlékköve, minden, ami a templomban történik, a tisztelet liturgiája, minden szentmise a tisztelet udvari ceremóniája, mikor keresztet vetek, az a tisztelet kinyilvánítása, ha térdet hajtok, az a tisztelet szent megnyilatkozása. Akkor az ember a templomba megy, nem törődik senkivel, és érzi, hogy a tisztelet szent földjén jár és hallani véli: „Vesd le saruidat, mert e hely szent föld.”

Nálunk nem igen divat a tisztelet, nem tudják azt az úri tempóval összeegyeztetni.

Hogyan viselkedjünk a szentmisén, hogyan hajtsunk térdet, ezek mind kicsinységeknek látszanak, de a tisztelet jelei, s ezekre rá lehet magunkat nevelni.

Ez a tisztelet megint csak áldás, mert ez nem adás, hanem vétel. Ha én nem tisztelek, üres vagyok, ha tisztelek, telve vagyok mélységgel.

Reverencia! Hisz ez nagy adomány, éppen azért én az Úr Istent szívből akarom tisztelni, nevét tiszteletlenül nem ejtem ki, tisztelni akarom a liturgiát, az egyház ceremóniáit, s nem szabad ezekkel szemben olyan folyton lázadó lélekkel viseltetni.

Szolgálni fogjuk továbbá ezt a nagy Urat azért is, mert az Ő akarata teljesen megnyugtató, rám nézve teljesen kifogástalan.

Uram, mit akarsz, hogy tegyek?

Nem tagadom, sokszor nagy ellentéteken vezet át engem az Isten s ez néha nagyon nehéz, néha valami kegyetlennek látszó dolgot nem értek; akkor, oh Uram, nyújtsd ide a kezedet,

vezess engem, én erősen fogódzom, s minél inkább érzem, hogy rám szakad a nagy, borzasztó sötétség, annál jobban foglak!

Amit tehetek, azt szívesen megteszem. Éneklő, fölényes, világosságot s fényt szerető isteni hitnek a lelkületével fogok szolgálni. Szolgálni az Urat annyit tesz, mint ami bennetek van, azt az Isten gondolata szerint kidolgozni.

Szolgálni az Urat annyit tesz, mint úrnak lenni.

A zoltáros ugyan imádkozik a szolgálat szelleméért, lelkületéért: „Adj Uram érzéket, hogy helyesen fogjam fel a Te szent akarodat; a Te szolgád vagyok, csak lelket adj hozzá, a Te akarodat jobban szeretem, mint az aranyat és topázkövet. Kértem ezt és akkor megkaptam s bölcs lettem.”

Kérem én is, hogy az Isten vonzzon engem, kérem, hogy a lelkemet fogja le, hogy feltétlenül az övé legyek s Őt többre becsüljem a király székénél. Mikor tehát magunkat beleállítjuk abba az irányzatba, hogy az Isten legyen a célunk, akkor egy fölényes lelket akarunk s nevelünk; mikor Őt szolgálni akarjuk, akkor a lélek emancipációján dolgozunk. Mikor szolgálni akarok, akkor úr akarok lenni a világ felett, mely bennem van, s úr a háborgó elemek felett.

Kérlek Jézusom, vonzz! Kihez menjek, ha Tőled elszakadok? A boldog élet igéi nálad vannak; add, hogy megértsem és átéljem az örökélet szellemét és egészen a Tiéd legyek!

II. elmékedés

Ha egy kő leesik, eltörik, igaz, ez nem baj, mert ha összezúzódik is: iszappá lesz, ezt elhordja a víz, bele a mély tengerbe s ott idővel megint kővé válik. De az emberi lélekkel ez másképpen áll. A lélek óriási érdeke, hogy le ne szakadjon, össze ne törjön, s el ne sodortassék ismeretlen mélységekbe; nagy érdeke, hogy jól értékelve kötelességét helyesen beleállítva a nagy cél szolgálatába, érvényesüljön.

Nem tudom, hogy éreznek önök az Isten iránt. Hivatalosan, szokásosan, hagyományosan? Vajon terheltek és vajon a divat, a felfogásnak a millióje befolyásolja-e önöket? Meg vagyunk győződve, hogy igen. Nagy haladás, ha az ember ezeket a kérgeket végre le tudja szakítani, s magát egy szebb, kedvesebb szempontra tudja emelni s a hagyományossal szakít, a szokásos mechanizmust megveti s azt mondja: „Érzek szabadon a szívem legnemesebb ösztönével.” Mert ha tényleg ez az Úr az én központom, az én világosságom, s ez a világosság nekem élet, akkor ne sokat gondolkozzam, hanem tegyek. Okoskodni folyton tanítanak, gondolkozni szintén akarnak tanítani, de szeretni és tenni, az egy sorvadó gyökér bennetek is. Aki boldog akar lenni, annak szeretni s tenni kell. Aki csak vágyik és csak benyomásokat vesz, az még nincs abban a kategóriában, melyre rá van írva: boldogság. Én úgy fogom fel az Istenhez való viszonyomat, mint egy erőnek, egy létnek, egy valóságnak a belőle való kifakadását, de melynek legnagyobb célja, megint, visszatérni hozzá. Ezt három fokon fogom megtenni.

Te egy öntudat vagy. Van neved, származásod, ismeretséged, hivatalod, hivatásod; te valaki vagy, egy bizonyos körben: a világban. A világ a végtelen Istennek a megnyilatkozása. A világ az a sűrű, vastag, szorosan font nagy függöny, melyet természetnek is mondunk, s te szemben állsz az elfüggönyözött Istennel, a Végtelennel, ki éppen a természet által hat rád és akarja, hogy te is dolgozz, tégy, tégy! Neked ki kell fejlesztened összes erőidet, melyek benned vannak. Az Isten ellát szívvel, ésszel, mindenféle gondolattal, irányzattal, szóval te az erőknek szisztémája vagy. Neked ezeket ki kell fejlesztened. Nem szabad a tudásnál megmaradnod, a moralitásnál sem, hanem a kettőn túl el kell érned a lefüggönyözött valósághoz, mert ez itt mind csak valami, de ott túl az a Valaki.

Ez itt a manufaktúra, az ott a manus. Ez itt mind vetület, az ott túl a vetítő.

Mindezzel szemben alázatos hitet táplálok. Ez az alázatos hit az én ösztönöm, világítóm, irányítóm, az én kis mécssem, mely eligazít, hogy arra kell mennem.

Mécsem a viharban; megvédem, hogy ki ne aludjon, félig fény, félig sötétség, szent misztikus fény-homály, melyben az ember jár. Emberek, ti mindnyájan éji madarak vagytok, ti mind arra születetek, hogy világosan ne lássatok, ti a pen umbrának a lakói vagytok. Ez a félig világ, félig sötétség, a mi hitünk. Ne okoskodjatok, miért nem sötétebb s miért nem világosabb.

Rosegger, a híres stájer író, azt mondja: „Ha az Istent bizonyítani kell, miért nem mutatja meg magát egészen? Ha nem mutatja meg az arcát, minek is kutassam?”

Vajon így szoktak-e beszélni a kémikusok, ha az oxigén nem mutatja magát hát minek is kutassam? Hát a tudomány nem a haladás útja-e? Hát ami a legszentebb, a legmélyebb, ami tényleg az emberi szívek centruma, ami képes világosságot adni, ami az emberek szívét ki tudja tölteni, azt ne keressük? Vágyom, imádkozom, csüggök, tapadok s érzem, hogy az Istent megtalálom. Mindent felhasználok, hogy hozzád közelebb jussak.

Ha kevés a fény, többet kérjete, ha kevés az olaj, jobban gazdálkodjatok, ha kevés a lélek, sűrűsödjete! Csak mindig piétással gondolkozzatok!

Függöny előtt állni s egy végtelent csak ily szétfolyó kontúrokban szemlélni, talán unalmas mulatság. Folyton várakozni, állni, várni s közel nem jutni, ez túlságos türelempróba. Ne féljete! Az Isten felétek jön, megmutatta már magát a történelem folyamán is. A Krisztus-arc már nem szétfolyó. Megmutatta magát nekem s ezért a második fokon (– az elsőt hittel –) gyermeki szeretettel kell megfelelnem. Az Isten nem akar héroszokat, sztoikusokat, marcona, kedélytelen lelkeket. Ő gyermekeket akar. Krisztus a gyermekség hangulatában vezet minket. Az Isten fiának lelkületét oltja belénk. Mi lesz ennek a gyermeki érzületnek a legjellemzőbb vonása? Halálos bűn nélkül élni. Lehetetlen, hogy a gyermek megvet, hogy kevély és hideg. Ez nem gyermekesség, – ez tagadás. Nekem a gyermeknek, az Isten fiának finom lelkét s érzelmét kell magamra vennem. Nézzenek a szívünkbe, az önök lelkén ott van-e már az istengyermek vonása vagy még csak a parasztlázadás? Van-e már benne idegrendszer vagy csak acélsodrony; van-e már benne nagylelkűség, vagy még durva, darabos, hideg, alaktalan torz?

Ha ti még nem érzete, hogy a bűn komizság, akkor ti még nem vagytok azon a fokon, amelyen a közeledő Isten szeretetét meg lehet érezni. Meglett emberek vagyunk itt, de a gyermekség temperamentumával. Nekünk egyenes, közvetlen, feltétlen ragaszkodással kell Urunk s Istenünkhöz közelednünk, mert ez a hatalom nekünk egy jótékony, édes hatalom. Aki halálos bűnben szokott élni, az valóságos barbár. Kérdezzék meg maguktól, miben szoktak hibázni, hol van a nevelésnek valami hiánya? Hol van a tízparancsolatban a gyenge pont, hol azt mondhatják: itt még nincs gyermeki érzület, akár hit, erkölcs, Isten, ember vagy önmagunkkal szemben.

Tény, hogy ehhez az érzülethez egy öntudatos lélek kell. Halálos bűn az, mikor az ember készakarva cselekszik Isten ellen. Hogy az ember tele van mindenféle ösztönös vágyakkal, az még nem baj; baj csak az akaratban van, tehát nekem nem szabad az érzelmet s az akaratot összetévesztenem. Még ezen a második fokon sem szabad megállni. Krisztus úgy jó felém, mint aki tőlem barátságot akar. Lépjete e felső fokra, itt biztosan megállhattok.

Mikor a gyermek az édesanyával szemben csak gyermek, az még alacsony viszony, de ha már a gyermek az anya barátnője lesz, ez már a non plus ultra. Lélek a lélekből, szív a szívből, élet az életből!

Krisztus azt mondja: „Már nem mondlak titeket szolgálknak, hanem barátoknak.” De azért, ha az ember Istennek barátja is, nem szűnik meg gyermek lenni. Ez a szép egyéniség nincs a szeretet s tisztelet rovására, ez a lélek ereje és gazdagsága s ezért biztosabban állja meg a helyét. A gyermeket fészélyezi a gyermeki függés, a jó barátot a jó baráttal szemben semmi se, ott tényleg a közvetlen akarat fűz össze két szívet és lelket. Erre iparkodjunk, Isten is ezt akarja. Ha valaki e gondolatokba bele áll s azokat programszámba veszi, akkor a lelkében az erénynek, erkölcsnek s boldogságnak temploma biztos alapon áll.

Ne féljete. A szentírás mondja: „Aki szeret engem, az az Istent szereti.”

Az örök jóban otthon lenni, felséges állapot – non plus ultra.

Tehát először: Isten a természetben szól hozzám s én hiszek neki. Másodszor: gyermekileg érzek vele. Harmadszor: az Isten barátságot sürget, fejlett típust akar s mondja: „Légy barátom s akkor a barátságnak, az érdekközösségnek, a kicserélt léleknek a garanciája biztosítja számodra a szép fejlődést.”

Hiszen akkor már benne élek, vele együtt és egyet szeretek.

Ez a boldogság s a béke, s ezen a fokon Istennél otthon vagyunk.

III. elmélkedés

E három fokon iparkodik az ember felfelé, nem is annyira felfelé, mint inkább befelé, mert minden felfelé jutás egy önmagunkba való elmélyedés.

Ha embert, ha Istent, ha világosságot keresünk, azt mind belül kell keresni, át kell élni. Három fokot mondtam: egyszerű, alázatos hit, gyermeki érzület s szívbeli barátság Istennel szemben. Ha elmélyedek, megtalálom magamat s megtalálom az Istent.

Az önök lelkéből is ki akarom csalni a gondolatot s az érzést s ez által megtermékenyíteni ezt az irányzatot.

Három dolgot ajánlok:

1.) Az ember feltétlenül átadja magát az Isten szavának. Mi tanulunk, – jól van, – legyen, de azt látom, hogy az ember mégis csak meghasonlott. Van egy szép goethei vers: „Die uns das Leben gaben, die herrliche Gefühle, sie Erstarren im irdischen Gewühle...”

A mi irányzatunk nagyon intellektuális, mi érezzük, hogy a föld a mienk s a szemünket a földre tűzzük, s azt mondjuk: „Ez az én birodalmam, itt akarok egy szebb világot teremteni s tudom, hogy ez sikerülni fog s egy erőteljes életet válthatok ki rajta.”

De, ha ez megtörtént, akkor az emberben: die herrliche Gefühle, die uns das Leben gaben, sie Erstarren im irdischen Gewühle.

A mai világ nem rosszabb, mint a régi, – ezt nem tudhatjuk, – hanem hogy a mai világ szenvedőbb, az bizonyos. Mitől? A benső meghasonlástól, az egységnek a hiányától, a megbolygatott egyensúlytól. Egységnek kellene lennie ész, szív s kedély között, ha itt nincs meg a harmónia, akkor a lélek hamar elveszti az egyensúlyt. Az Úr Jézus azt mondja: „Ha nem lesztek, mint a gyermekek, nem mentek be a mennyek országába.”

Mi a gyermek jellemvonásai? Ott megvan az egység a szív és ész között. Ha nem lesztek, mint a kisdedek...

Nem úgy kell ezt érteni, hogy oly ártatlanok, – ez nagyon alacsony magyarázat, – hanem, ha nem lesz bennetek egység az ész és szív, természet és szellem, élet és Isten között, akkor nincs bennetek a mennyország.

Az embernek vigyázni kell, hogy az okoskodástól ráérjen a hitre és életre. Én szomjas vagyok az életre, meghasonlásokban tovább utazni nincs kedvem. Én feltétlenül átadom magamat a Jézus szavának. „Uram, az élet igéi nálad vannak.” A modern ember ezt nem érti.

Neked a Krisztust úgy kell vened, amint az Evangéliumban mondva van. Ne jöjj nekem szimbólumokkal s más okoskodással! Hadd azt a sok prókátort! Itt nem lehet folyton kritizálni. Egy kitűnő író azt mondja, hogy neki ez úgy tetszik, mint a verebeknek egy gót dóm csatornája alatti zsinatja, mely a Krisztust kritizálja. Én nem megyek a csatorna alá, hanem be a felséges dómba, az Evangéliumba, ott lehet lakni, gondolkozni, nagyokat akarni, harmonice érezni, ott lehet élni. Ne mondd nekem, hogy az Oltáriszentség is csak szimbólum, a bűnök bocsánata is csak szimbólum, nem, nem!

Ne nyesd el azt az ideget, amelyik a hitnek ereje, nem leszesz erősebb, ha a gondolatot gyengítéd, nem leszesz gazdagabb, ha a tartalmat szegényítéd.

Hát nem egy szent titok vagyok-e én is és az én belső világom; nem vagyok-e én is csipkebokor és ne égne bennem egy szent tűz? Az emberi összeköttetések s az egész világtörténelem nem egy megmérhetlen, feneketlen, csodálatos teremtsérről beszélnek-e? Miért ne lenne itt minden Istennel tele?

Ezt mind szívvel, lélekkel elfogadjuk. Sokan nem fogadják el, de ezt többnyire egy helytelen, intellektuális, egye megrendült moralizmus folytatásaképpen nem teszik.

Én teljesen átadom magamat a Krisztus szavának.

2.) Én átadom magamat az Ő kezének, mely emel, mozgat, gyúr, szépít, melegít. Át kell adnom magamat az Isten befolyásának, hogy az Ő fénye beleáradjon az én lelkembe s akkor hiszem, hogy az összeköttetés meglesz, nem kívülről, hanem belülről. Olyan akarok lenni, mint az áprilisi rügy, melyet a napsugár is szétfejt. Az Ő finom keze is úgy fogja a lelkemet bontogatni s ez által én egy oly szellemi, lelki korrektségre teszek szert, hogy én nemcsak halálos bűnt nem akarok elkövetni, hanem minthogy az Isten gyermeke s barátja vagyok, én semmiféle készakaratos megbántásába nem egyezem bele.

Megfontolatlanul, indulatképpen lesz rajtam még elég bűn, de ezek nem készakaratos, hanem ösztönből folyó, bocsánatos bűnök. Ha van bennem igazi érzék az erkölcsi korrektség iránt, érezni fogom, mint hatnak rám azok a motívumok, melyek mint a tenger hullámai, folyton mosogatják, emelgetik az én lelkemet. Érzékeny leszek azon értékek iránt, melyeket a Szentírás emleget: bűn, erény, Isten, örökélet, szívtisztaság. A lelkem egy finom lemez lesz, mely már a leggyengébb érintésre is reagál. Milyen nagy haladás ez! Isten áldása; mert akinek tele van a szíve, az áldott szívű; akinek üres szíve van, az átkozott szívű s lelkű. Uram, mit akarsz, miben legyek lelkiismeretesebb, korrektebb, miben vagyok faragatlan, süket a szavadra, vak a világosságodra, érzéketlen a Te benyomásodra?

Ugye ebben a tekintetben a modern világ mily szegény, a moralizmus hiányzik. Mennyi moralizmus van egy hivatalban, vagy műhelyben, vagy iskolában? Ugye megdöbbenő ez a nagy szegénység? Még legtöbb moralizmus van egy jó családban. Óh, mi még nem vagyunk azon a kultúrfokon, hogy valamit tennénk jóindulatból, szeretetből, készségből, kíméletből, Istenért, lélekért, finomabb illetésből.

De ugye az életet gazdaggá, könnyűvé, élvezetessé akarjátok tenni? Az ember egy napszámos, robotos jobbágy, egy nagy gép. Hol van az olaj, mely ennek a nagy mechanizmusnak a járását megkönnyíti?

Adjátok át magatokat Krisztus kezének s állítsátok bele a lelketeket és a lelketeknek morális érzékét az életbe; ne csak azért tegyetek jót, mert ez kötelesség, vagy mert belátjátok, hogy ennek úgy kell lenni, – igaz, ez is már morális –, itt még az érték hiányzik, megvan a forma, de még üres. Add meg Istenem azt a szent kegyelmet, hogy morális lélek lehessen s morális érzékkel álljak szembe Istennel, önmagammal, embertársaimmal, kötelességemmel! Nem lehet morális lélek, aki válogat Isten parancsolataiban, nem lehet abban moralitás, kiben nincs meg az a jóakaró, hogy mint szolga álljon az Úrral szemben.

Én nem akarok bújósdit játszani, nem akarok alkudozni. Mily nyomorult az az ember, ki Istennel akar alkudozni. Oda áll az Isten, a Végtelen elé, ki morális lény akar lenni, s már az első szóra agyonüti a morált és azután még panaszkodik, hogy az Isten nem vigasztal, hogy az élet sivár, kevés az öröme, nem tud imádkozni. Igen, mert lenyeste a nagylelkűségnek szárnyait. Töltéseket hány maga elé az úton. Nem megyünk templomba, mert esik; nem böjtölünk, mert hát akkor mit gondolnak mások. Ilyen alakokkal nem lehet megkonstruálni a mennyországot. Óh nem kell attól félni, hogy az ember fanatikus lesz. A kultúra legmagasabb fokán, a legsikeresebb kifejlődésben is készséges, hűséges, kifogástalan, morálisak lehetünk.

Azt mondja a próféta: „Tettem veletek ezt s azt, tanítottalak, most lépjen ki valaki s panaszkodjék. Amit panaszkodol, rád esik vissza.” Amily mértékben megtiszteltem Őt azzal a bizalommal, hogy belőlem is lehet ember, oly mértékben segít Ő engem.

Aki csak jajgat, az romokon él, a romok közt csak baglyok s denevérek vannak, ott ember nem élhet meg.

3.) Adjátok át magatokat Krisztus szívének. Az ember nem csak hívő legyen, hanem istengyermek és barát, s úgy állítsa bele Krisztus nagy szeretetét az életbe, hogy megrendüljön, megrezegjen egész szerve a nagy szívnek lüktetésétől. Ha az ember megtanulja, hogy Krisztust miképpen állítsa bele a szívébe indító motívum, vezető, alakító gondolat gyanánt, akkor az ő szíve s egész élte oly átszellemülésre lesz alkalmas, hogy azt semmiféle pszichológiából nem lehet kimagyarázni.

A vallást be lehet állítani mindenbe. Ha dolgozunk, lelket, istenszeretetet kell beleállítani s egész munkánk istenszolgálatává válik. A nemi viszonyba bele kell állítani a lelket, a fiziológiába a pszichét. Pl. az ember csak azt a nőt ill. férfit kívánja magáénak, kit igazán szeret s ki tényleg Isten szerint övé lehet. Látják itt van a vallásnak a nemi és szerelmi viszonyba való beleállítása.

A higiénia nagy társadalmi és egészségi ügy. Az orvosok azt mondják, hogy az emberek nagyon sok húst esznek, jó volna, ha böjtölnének. Böjtöljünk istenszeretetből s akkor istentiszteletté emeltük a test gondozását. Munkaszünet legyen! Ebbe is lelket állítsatok bele! Legyen az a munkaszünet ünnepély; ha a munkás csak szünnapot tart és nem vasárnapot, az nem ünnepel. Hány ünnepet tartunk mi? Hány vasárnap fekete, s hány ünnep egészen lelketlen? Mikor még misére sem mentek el, óh ti nem tudtok ünnepelni! Hogy lehet oly emberekkel, kik így eltorzítják az életet, egy szebb világot teremteni? Nektek szórakozni kell, sport, tánc... igen, de lelket bele, különben az csak száraz mesterség lesz.

Átadjuk magunkat Krisztus szavának, az Ő kezének, az Ő szívének! S hármasság átadás háromszoros boldogítása a saját élteteknek. Ti nem adtatok semmit, ti csak kaptatok. Belém özönlött az Isten élete, az Ő erőteljes, diadalmas élete. Életet szomjazunk mindnyájan, még pedig egy teli szívvel és lélekkel dolgozó életet. Az Isten ezt meg akarja neked adni, vigyázz rá, légy lelkiismeretes, hogy ezeket az óriási befektetéseket el ne rontsd, ne törd le a rügyeket, ne játsszál az élet kikezdéseivel.

Istenem, fejleszd ki bennem a szebb, nemesebb, gazdagabb életet!

Április 13., Nagyhétfő

I. elmékedés

Adja meg nekünk Isten azt a nagy kegyelmet, hogy a mi lelki világunk egy isteni gondolat szerint újjá alkotott világ lehessen, hogy igazi tavaszi hangulat, hittel és reménnyel tele, töltse el lelkünket. Akinek ilyen a lelke, az tud szeretni s annak könnyű az élet, s ha szenved is, azt a szenvedést is bele tudja állítani a hitbe, hogy az ne legyen egy életet, egy lelket elrontó szomorú vonás, hanem, ha árnyék is, az olyan legyen, mint a felhő a nap előtt, mely jóllehet fátyol, mégis ragyogó fény lappang megette. Hogy lehet ezt elérni? Mikor az ember felfelé iparkodik, akkor csak önmagába törekszik. Ha szárnyalni akar, fúrjon befelé! Az örökéletet, a léleknek ezt a csodás perspektíváját, a léleknek ezt a kitörülhetetlen ösztönét meghamisítatlanul önmagában találja meg. Hiszen ezen épül fel a hit s a remény. Mikor azt mondom: hiszek, akkor az én hitemnek végső akkordja: és az örökéletet, amen! Isten, Krisztus Evangélium, Szentlélek, kegyelem, bűnbocsánat, minden egy végső akkordban reszket el: hiszem az örökéletet! Végre megtaláltam, amiért érdemes élni.

Azt mondják, hogy a szentek oly típusok, melyek örökkévalók. Korszakok gyermekei, de mégis kimerednek a mulandóságából.

Ugye érezzük, hogy a mulandóság, az idő, az utunk mértéke a mi életünknek árnyékai –, de végre, ez a mi kategóriánk, ebben az atmoszférában élünk. De nem vették-e észre, hogy az ember hogyan mered ki az időből, mint valami jegénye a nagy tisztai áradásból? Nem veszik-e észre, hogy van bennünk valamiféle erő, mely egyre felfelé iparkodik? Nekem okvetlenül, ezen világnak följe kell kerülnöm.

Nyughatatlan vagyok, ha ezt a világot nem értem, ha ezt a létet le nem fogom, nem vagyok szellemi, lelki lény, nem vagyok a belső érték magaslatán, ha ezt összefoglalni nem tudom. Nektek fel kell fognotok, hogy ez a sárgómb s az a millió világ semmi se. A ti méltóságokatok léleknek nevezik. Ti szeretnétek azt megtapogatni, megmérni. Annak másféle méretei, mérlegei vannak. Az egyik mérlege és egyik mértéke a tér s az időfölényesség. És az Evangélium mindig így taksál titeket: „Mit használ az embernek, ha az egész világ az ölébe hull, ő mégis nagyobb volna, mint az egész világ, mit használna, ha az egész világ a szívében volna, mégsem tudná azt betölteni...”

A nagy valóságokat, a nagy értékeket eltagadni nem lehet, senki sem törli ki az én lelkem benső öntudatából, hogy én transzcendens vagyok. Én folyton keresem, mi van a fizikán túl, mi van azután. Tehát metafizikus vagyok. Ha van ott valami mély sötétség s nem tudok mindent képletekbe foglalni, akkor nem vádoló s lázadó csupán, hanem már elismerek s hódolok. Hát miért volna mindig csak erőszak, miért nem megadás? Miért legyen mindig csak tagadás, miért nem imádás s hódolás? Hát miért legyen mindig diszharmónia?

Óh, azok a nagy géniusok, kik a nagy nyilvánosság számára írnak, sokszor megbabonáznak titeket s a szívetekre sötétséget borítanak s azt hiszitek, hogy a diszharmónia az ének s hogy a parasztlázadás kurjongatása a léleknek imádsága...

Neked hallanod kellene a szózatot: „Vesd le saruidat, mert a föld, melyen jársz, szent föld.” Neked pedig kérdezned kell: „Mi a Te neved, ki vagy?” – „A Te Urad”! Ha te felemelkedel, minden magasztos lesz. Üres leszesz, ha ezen fölénnyel nem töltekezel; az életed nagy sivatag s érték nélküli lesz s másokat megzavarsz, az élet, a létért való küzdőtér is csak bitó lesz előtted.

Töltsön el a hit, a fölényesség, hogy ami bennem így kimered, ami minden létet lefog, amire az isteni Megváltó rámutat az Evangéliumban: az az örökéletű lélek, hogy ebben a lélekben kell azt az örökérvényű országot felállítani, mit Ő istenországának nevez. Hinni kell,

hogy ebben a mélységben van hozzám legközelebb az Isten s innen emelkednek fel azok az indítások, amelyeket kegyelemnek nevezünk. Ebben az én kimeríthetetlen, kielégíthetetlen természetemben van az én koszorúm, az én díszem s ezt elhervadni nem engedem soha.

Ezen ország felé tartok én, s ezen úton haladok, hol tudom, hogy elfáradok, néha elkeseredem, de követ az a biztos meggyőződés, hogy az örökélet országa felé megyek s ott bízván kopogtathatok s ha így kopogok, megnyitják nekem.

Életem napjait felhasználom, hogy az örökkévalóság házát felépítsem. Ez pedig krisztusi, természetfeletti étellel s tettekkel épül csak fel.

Minél inkább keresel halhatatlanságot, annál inkább fogd le a mulandóságot, minél inkább gravitálsz az örökélet felé, annál inkább érvényesülj ebben az életben! Fejlesszed ki tehetségeidet, uzsoráskodj talentumaiddal! Nem remetevilágra teremtett az Isten, hanem hogy minden erődöt nemes ételle alakítsad ki.

Szeresd azt a mulandóságot, szeresd, de úgy, hogy általa több légy, hogy gazdagabb, nemesebb légy s ez a világ csak lépcsője legyen a magasabb foknak.

„Ha így szerettél, csak akkor szerettél engem igazán.” A Szentírás azt mondja: „Aki nem gyűlöl mindent, az nem szeret igazán.” Aki a lelkét nem úgy szereti, hogy minden egyébnek szeretetét az alá rendeli, az nem tud igazán szeretni.

Nem felséges dolog-e ez? s nem kell-e térdre borulva mondani: „Amen, legyen úgy?”

Uram, Te jól gondoltad mindezt, de kontárra bíztad a művedet. A Te nagy gondolataidat az én elmém kételyekkel inficiálja, géniuszokra hallgatok s e sötét csillagok imponálnak nekem, de Tőled drága nap, mely felkelsz s mérsz a Te utadon, belőled élek, s mégis Tőled elfordítom szemem, Téged, örök életű Isten, elhagylak, s megyek a bolygók után.

Krisztus mondja: „Aki bennem hisz, annak a szívében fakadnak a források.” Aki szomjas, az ott igyek s értékeket fog találni önmagában s szinte önmaga előtt térdelne le, ezen csodálatos, idegenszerű valóság előtt, mely kérdez is s feleletet vár önmagától, mely kötelességekre mutat s azok teljesítését várja.

Mindenki dolgozzék, akár hivatalában, akár a ház körül, de nem külső munkát értek, hanem belsőt, a jótetteket.

A jótett abból áll, hogy az ember megszentelve, malaszt állapotában, morális indítóokokból kezd valamit. A jó szándékot sürgetni kell, hogy az ember hajlamait áldozatokba, s a restséget pozitív kiindulásokba tudja irányítani. A passzivitás szomorú lelkiállapot. Aki nem fejt ki erőit a nehézségekkel szemben, az nem ember, hanem báb.

Én egy pozitív ellenhatás által érzékiséggel, érzéketlenséggel, rokon- s ellenszenvvel, kislelkű, gőgös, kevély s rossz indulataimmal szemben krisztusi világosságot akarok teremteni magamban.

Mi szeretjük a szépet s ne szeretnők a szép lelket? Dehogyan nem.

Ezek az értékek megérdemlik, hogy összetörjünk mindent, s a lélek tüzében kiolvasszuk belőlük az igazi kincset.

Ha mindenki a maga környezetében krisztusilag gondolkoznék, krisztusi gondolat szerint érezne s cselekednék, úgy hatna körében, mint a mécs, mely bevilágítja azt.

Mindenki a jóindulat csíráit oltsa az emberek szívébe, mindenki tudjon a keresztyen kötelességekre nógatni; ne csak színházba vezessen, hanem a templomba is; a bűnbánatra is merjünk szólítani, ne csak az önfeledésre; józanítsunk s ne csak kábítsunk.

A lélek, mely csak tisztítani akar, néha kissé rideg, de nem számum szele.

Tehát elmegy az ember az ő örökkévalóságának házába. Építsük fel e házat, alapozzuk meg erős hittel, praktikus étellel. Ehhez köfejtés kell, ehhez pedig csákány, dinamit kell.

Szeresse mindenki a tiszta, szép, természetfeletti életet, hogy a bűn halálából ki tudjon emelkedni, hogy a nemes lélekért egy őszinte, igazi gyónást felajánljon, hogy a benső világért neki vágjon a tengernek, szélnek, ködnek s a másik szebb világ révpartjára eljusson.

Te, Mesterem, fejlessz, taníts, Te, kiből mint élet fakadtam, nehogy mint halál essem beléd. Te, ki az örökéletet adtad belém, adj erőt s kedvet, hogy azért a szép koszorúért, melyről álmodom s melyért egész szeretetemet fel tudnám áldozni, ezért letegyem bűneim egész terhét!

Add, hogy érezzem a Te vonzásodat s én megyek a Te nyomodba s a Te karjaidba!

II. elmékedés

Nagy kincs, hogy az ember egy halhatatlan értéket hord magában. Akármilyen fejlődésnek nézünk eléje, a tulajdonképpeni mélységes gyökér, melyből egy szebb, jobb jövő hajt ki, nem lehet egyéb, mint hogy mi az ember, mily tiszteletreméltó, mily csodálatos világ rejlik benne már most, s milyen készül belőle. Hiszen a szociális érzés is mi egyéb, mint átérzése annak az emberi értéknek s annak praktikus, testvéri s társadalmi érvényesítése. Míg az ember nem tudja megbecsülni az embert, addig nagyon alacsony fokon áll. Lehet nagyon elegáns, művelt, de az igazi kultúrának a hőmérője: az ember megértése. Gondolat róla, a tisztelet vele szemben s értékelése. Mi ebben az irányban akarunk fejlődni, azért jobb és sürgősebb megvalósulást követelő irányzatban vagyunk. Ezt csak azért mondom, hogy annál nagyobb súlyt kölcsönözzenek a törekvésnek, hogy ezt az értéket önmagamban kiemeljem, hogy fogékony, érzékeny, féltékeny legyek erre, hogy ezt el ne veszítsem, s tudjak érte lángolni, hogy azt szebbé tegyem.

Az Evangélium áldozatos életre akar minket nevelni. Rajongókká akar tenni, hogy ne bírjuk felejteni, hogy mik vagyunk. Egy szemmel azt keressük, mi bennünk a hiány, másik szemmel azt nézzük, miről nem mondhatunk le. Magunkat mindig arra kell nevelni, hogy szeretetből kell mindent tenni, főleg önmagunkat illetően. Fegyelem és áldozat kell, de mindennek a lendítő kereke, feszítő ereje: mennyire szeretem magamat?

Adja Isten, hogy igazi önzéssel, igazi önhittséggel, önbizalommal teljek el.

Önhitt vagyok, mert hallhatatlan vagyok, önbízó vagyok, önző vagyok, szeretem magamat, azzal az értékeléssel, mely egy végtelen kincset tisztel s mely, miután áldozatokra nevelte magát, tud áldozatot is hozni bárkiért. Ez a szeretet fog előbbre vinni.

Mindennek, így a fejlődő léleknek is megvan a maga temperatúrája.

Ez nem lehet tompuló, meleg temperatúra, nekünk tisztult, áttetsző, napsugárral behintett atmoszféra kell, erkölcsileg tiszta levegő kell. Ez pedig elsősorban az erkölcsileg tisztult fogalmunkban fog megnyilvánulni, továbbá erkölcsileg tisztult érzésben, ennek következtében tisztult akaratban s életben.

Mi mindnyájan a mai kornak szenvedő gyermekei vagyunk: bennünk is van ennek a korszellemnek a mechanizmusától átjárt levegőből. Mikor a lelki gyakorlatokat tartjuk, ezt a levegőt, a szívet, a fantáziát, a felfogást, ítéletet, kedélyt mintegy dezinficiáljuk. Ez nem történhet meg egy-két nap alatt. Legyen nektek a bűnről oly fogalmatok, mint aminő az Istennek van. Modern gondolataimat Isten gondolatai szerint alakítani. Nekem pasziánsz az ember reformálása.

A modern világ kikopik a nagy gondolatokból. Tulajdonképpen nem a gondolat értéke vész el, hanem a fogékonyosság, az ember érzékenysége vész el. Mit gondolnak ma a bűnről. Semmit. Nevelésből, terheltségéből, idegzetből magyarázzák ki. Hol marad a morális, a szépség, az erő? Mi ne így gondolkozzunk. Ugyan tudjuk, hogy van idegesség, terheltség, tudjuk, hogy a pszichológia is sok tekintetben befolyásol, tudjuk, hogy erőszakos elemek is vannak az ember életében. Azért még sem engedek, mert a Krisztus sem enged. Ne engedjünk abból a gondolatból, hogy a bűn fürtelem az Isten előtt. Azért senkire se dobjunk egy homokszemet sem. Krisztus nem azért jött, hogy bűnösöket kövezzon, a házasságtörő asszonynak is azt mondja: „Menj és ne vétkezzél többé; mert én mélységesen érzem, mi a bűn és ezért követelem, hogy ne vétkezzél!”

Értsétek meg, hogy a bűn fürtelem. Ez által a morális rothadás ellen lesztek beoltva s a szérum – a Jézus vére.

Megbocsátok mindent, mindenkinek, de követelem a tisztaságot, a pontos törvénytartást, aki ebben lázadó, az már maga is immorális.

Az embernek hódolni kell; aki nem tud hódolni, az szegény. Az Isten gondolatának feltétlenül engednem kell. A művésznek feltétlenül egy felsőbb szépség törvényének kell engednie, különben nem művész. Nekem is e felsőbb szépségnek hódolnom kell, mely maga eltelt s ráképesít a szeretetre s a parancsok teljesítésére.

Tört döfni Isten szívébe, ez csak hasonlat, de a bűn igaz értelemben az.

Hogy szól az Isten panasza a prófétánál? „Csodálkozatok egek s szomorkodjatok egeknek kapui... elhagytak engem, a kútfőt, és ástak maguknak más kutakat, melyekben nem víz volt, hanem valami békanyálás rothadás és elhagytak engem, aki csak a szép s gazdag életet közöltem velök”.

Te e panaszra ne akarj rászorgálni, de ha rászorgáltál, akkor érezd azt át mély fájdalommal, s e fájdalom ne maradjon terméketlen izominger benned, hanem segítsen téged, hogy szakíts minden bűnnel. Mert akár a tízparancsolatra, akár az ötparancsolatra nézve is érzed, hogy a magad utadon jársz, az beteges gondolat.

Talán néha konfliktusokba jutsz bele, de a jó irány, az a korrekt, a feltétlen isteni gondolat követése az, melyre a Szentegyház tanít. Nincs az Istennek égetőbb vágya, mint a lélek szépsége. Krisztusnak első gondolata a keresztfán: „Atyám, bocsáss meg nekik.” Második gondolata, midőn hallja: „Uram emlékezzél meg rólam, ha országodba jössz.” – „Még ma velem leszesz!”

Nem így szól a lator: „Szabadíts meg a kereszttől,” – hisz mind azt kiáltja: ha Krisztus vagy, szabadíts meg – hanem: „Emlékezzél meg rólam!” Ez az alázatos bűnösnek imája, ez a Krisztus szívét megismerő, vele hamar tisztába jövő szenvedőnek imája.

Talán azt mondják önök, hogy ki tudja, miféle kifogásai vannak az Istennek én ellenem, talán halálos sebek vannak rajtam, talán világosan tudom, hogy a bűn útján vagyok, talán határozottan tudom, mit tegyek vagy ne tegyek és én mégis mindent kimagyarázok. Igazán csalárd ügyvédje vagyok magamnak.

Lelkek, ti a könnyű gondolataitoknak a törekeny sajkáján akarjátok a végtelen felelősség örvényeit áthajózni. Ti nem gondolkoztok, hanem mulattok, szórakoztok, de magatokkal foglalkozni nem akartok. Ezek hipnózisok, a halálnak álmai, ti a sötétségnek méltó gyermekei vagytok. Érzitek, mit kell tennetek s mégis egy szerencsétlen önfeledésben akartok tovább tengődni. Ez nem ésszerű. Newman, hogy katolikussá lehessen, lemondott az oxfordi egyetemi katedráról, elvesztette az angol királyné kegyét s azt mondta, hogy ő sohasem vétkezett a világosság ellen. Óh hagyd ott a katedrát, hagyd ott a király kegyét, mert te az Isten kegyétől vagy körülzöngölve! Nagy áldozatokat hozol, de te egy új világi nagyság stílusába állsz bele, mikor azt mondod, hogy nem vétkeztél a világosság ellen. „Mein Genius winkt mir,” – megyek a csillagom után. Óh, te világító torony vagy, te fölséges ember vagy, ha nem vétkezel a világosság ellen. Ez igazi elit lelkület, ez királyi fölséges önértzet és öntudat. Vétkezem, ha a hitben kételkedem, ha bizalmatlankodom ebben az örök életre serkentő világosságban, ha az egyház iránt rideg vagyok s nem bízom abban, hogy ez krisztusi intézmény. Nem szabad megrendíteni semmit a tízparancsolatból. Légy a világosság gyermeke! Van-e egy édesebb kincs, mint a tiszta lelkiismeret? Én a tiszta lelket a műveltséggel s a több tudással is párosítom; ez helyes és jó.

Ebben a fényben érzem magamat jól, ezt átélem s diadalmas életté alakítom magamban. Ennek van alapja s gyökere s virága, s fölötte egy szép, ragyogó mennyország van boltozva. Jézus adjon nekem ilyen atmoszférát s a modern romlásnak, az abnormális világnak a dögletségét erős akaratom reakciójával akarom megtisztítani, dezinficiálni. A lélek tisztasága, a lélek hazája a nyugodt lelkiismeret. Hol akartok otthon lenni, ha magatoktól kell

menekülőnötök, hol akartok nagyok lenni, ha magatokban halljátok a rabszolga láncainak csörgését?

Itt csak egyet lehet akarni: krisztusi szép életet, a szív, a lélek s akarat isteni gondolat szerint való rendezését.

III. elmélkedés

A friss levegő, az életerő senkinek sem teher. Nem fogjuk felpanaszolni, hogy ez is kell s hogy ezzel a követelménnyel is szemben állunk. Ha néha morális nehézséggel is küzdünk, nem szabad lemondani, hanem dolgozni kell, hogy a lelki világ kialakításában bizonyos ellentéteket kiegyenlítsünk. Lehet, hogy erőlködöm, van jóakaratom, de az érzelmeim körül sok az iszap, vagy érzelmeim körül kevés a tisztult atmoszféra.

Mennyien panaszkodnak, hogy amit lelki világunk óhajt, azt nem tudják elérni. Pl. nem tudnak kellő tisztelettel imádkozni, nem tudnak morálisukban békét, nyugalmat teremteni. Lehet talán, hogy önök finomabbak, mint az állapotuk azt megengedné, de e problémák közt nem szabad azt mondani, hogy lehetetlenség! Hanem valamiféle magasabb fokon kell ez ellentéteket kiegyenlíteni.

E részben segítse önöket az Isten gondolata. Amit ez a nagy gondolat mond, azt én készséggel, alázatos szívvel veszem. Ha csinálnak maguknak egy moralist, melyet átélni nem lehet, akkor ha nem mondanak le a jobb gondolatról, elcsüggednek s szenvednek, vagy ha lemondanak róla – akkor végleg elbuknak.

Mindenkinél, aki nem öntudatos moralista, főként a nőknél, sok konfliktus van akarat és érzelmek közt, hogy az érzelmek akaratnak veszi és az érzelmhiányt erényhiánynak. Az öntudatos akarat eligazít bűn s nem bűn között. Ez is hozzá tartozik ahhoz a tiszta levegőhöz. Ha már benne vagytok abban a tiszta levegőben, megtisztult nagylelkű lélekkel beleálltatok az Isten parancsolataiba, akkor erősen kell fogózni, hogy megértsétek Szent Pál szavait: „Nem álltok ellent a bűnnek egészen a vérig.”

Élet – halál, ez a kérdés.

Az erkölcsi öntudat piedesztáljáról nem szabad lelépni. Nem szabad abban kételkedni, hogy megállom-e helyemet. Ez biztos! Van elég kísértés, mely engem lecsaljon onnan; tele van a világ rossz példával. De tudom mégis, hogy megállom a helyemet, mert az Isten úgy akarja. Ha valaki az isteni gondolat átérzésével, egy szép tiszta világot akar magában kialakítani, annak az erőt és lágytságot, a virág gyengédségét, a tölgy keménységét magában egyesíteni kell.

Amit bűnnek ismerek, abból nem engedek; ha engednék, önmagam tagadnám s elvesznék. Tehát ha vétkezem, elveszek. A felséggel játszani nem szabad. Akik spiritizmussal foglalkoztak, azoknak hite már inficiálva van. Elvész az érzékek az Isten komolysága és felsége iránt, ha mindenféle hipnózisra s szomnambulizmusra gondoltok s azokra reagáltok. Nekem Krisztus a vezetőm, minek menjek ily megbízhatatlan utakon.

Már megrendült bennetek a hit, hogy a lélek elkárthat a halál után? Én hiszem, mert Krisztus mondta:

„Mondom pedig nektek barátaimnak, ne féljete azoktól, kik megölik a testet, de féljete attól, ki a testet megöli s a lelket a gyehennára vetheti.” Én mondom nektek, barátaimnak; nem a zsarnok Heródes vagy Tiberius, hanem a barát mondja nektek: „Vigyázzatok magatokra, mert elveszhetek.”

Az Oltáriszentségben is Krisztus szól hozzám: „Te, ki imádsz, ki hiszesz, ki szeretsz engem, én mondom neked, ne félj attól, ki a testet elvesztheti, de félj attól, hogy olyan útra kerülhetsz, hol a tested s lelked végleg elveszhet.” Azért mondja ezt, mert felséges fogalma van rólam, mert tőlem egy örökkévaló, hatalmas lelkiületet, hozzá méltó szeretetet s ragaszkodást vár.

„Ha a szemed megbotránkoztat téged, vedd ki; van-e felségesebb mint a szemvilág, melyen a nap világossága beléd ömlik, de engem el ne veszíts a szemedért. És ha lábad, vagy kezed megbotránkoztat téged, vedd el. A kéz egy csodás szerszám, ha tőlem elszakítana, csak vágd el.”

Ismerjük a híres muzsiknak a történetét. Mikor a francia háborúk idején az orosz parasztfiú karjára rásütötték az N betűt, kérdezte a fiú, hogy mit jelent az, azt felelték: „– Hogy te a császáré vagy” – levágta azt a karját s eldobta. Ez fanatizmus, de ez meggyőzi a világot. Ez a parasztfiú megmutatta, hogy lehet szeretni a hazát és cárt. Álljatok ellent a rossznak mindvégig. Csalódtok, ha azt gondoljátok, hogy ez a tan a rabszolgaság motívuma. Az Isten azt akarja, hogy úgy szeressetek, (– nem hogy reszkessetek, hogy láncokat csörgessetek, – hanem,) ha más gyűrű van ujjatokon, mint az isteni szeretet gyűrűje: vágjátok le. Ha a lábatok más úton jár, mint az Istenén, vágjátok le. Ez apoteózis, ez himnusz, nem pedig rabszolga nyöszörgés.

Ne okoskodjunk sokat, hanem szeressünk nagyon. Akár a Krisztus szívének lángja, akár a pokol lángja, mind a kettő váljék bennem morálissá. Az én hitem is arra szolgál, hogy jobban szeressek, hogy irányítóm legyen, hogy az alkalmakat kerüljem, hogy az isteni törvények megtartásában radikális legyek. Ne féljeteK, hogy túlzásba estek, hogy elsötétül a lelketek, vagy megbénul a lelketek nemes moralitása.

Hát van-e itt valaki, aki nem akar a bűnnel szakítani s a Krisztussal szembe állva azt mondja: „Nem Uram, én másfelé megyek.” Ennek a léleknek a kontúrja egy torz alak, valami kóros, erőtlen, szétmálló, megmérgezett szeretet.

Óh, mi nem fogjuk elviselni, hogy Krisztus ilyen szemrehányást tegyen nekünk. Ha tudom, mi a bűn, semmi esetre sem akarom azt megtenni. A bűnös viszonyok, a léha világ, hűtlenség, a fagyasztó közöny, a rideg félelmetes kétely alól emancipálni akarom magamat, s a rabszolgaságból menekülni. Mert rabszolga vagyok, ha a bűnhöz ragaszkodom és nem akarok vele szakítani.

Jól tudom, hogy az ember miképpen kerül bele mindenféle kísértésbe, melyek előbb csak pókháló szálak, később erős kötelékek s utóbb a pokol erőivé válnak.

Csak akarnod kell. Azt akaratban is hinni kell. Mit használ, ha hiszesz Krisztusban s az akaratodban nem hiszesz.

Mikor Krisztus találkozott egy száradt kezű emberrel, azt mondta neki: „Terjesszed ki karodat.” És a szentírás azt mondja, hogy az ember nem okoskodott, hanem hitt és kiterjesztette kezét. Az Isten segít minket; át kell magunkat adni a szívnek közvetlenségével s mondani: „Uram, ha én magamban nem is bízom, de veled még magamban is tudok bízni, a Te kegyelmeddel mindent megteszek.” Ha nagy tűz van, kifeszítik a mentőponyvát s oda bátran lehet ugrani.

Tedd meg, ugorj bele. Örvény szélén jársz. Ég körülöttünk s bennünk minden. Az Isten az Ő mentőponyváját, két kifeszített karját tárja felém és mondja: „Meghalsz, ha nem ugrasz és nem omlasz az én karjaimba. Gyere, én megsegítlek, bízzál bennem, én nem hagylak el.”

Testvéreim, ne kételkedjünk Krisztus erejében. Szakítsunk a bűnnel, bízzunk a kegyelemben s akkor méltán mondhatjuk: Isten engem úgy segéljen! Megállod a helyedet, átgázolsz a világon, – talán kissé piszkos leszesz, de el nem veszhetsz, ha nagylelkű leszesz. Úgy legyen!

Április 14., Nagykedd

I. elmélkedés

Az Úr Jézus biztató szava, hogy legyőzte a világot. Hát hogyan győzzük le a világot mi? S voltaképpen mi is az, amit itt világnak nevezünk? A világ az én lelkemnek olyan, mint a kő a gyökéren, mint a felhő az égen, mint a fizika a morálison, mint az ösztön a szabadságon, mint az objektum a szubjektumon. Én a magam értékével, a magam nemesebb kiadásával, a magam emancipálódási vágyával s körülöttem ez a nagy sokadalom: a világ.

Legyőzzük a világot! Hogyan? Ezt a fizikát legyőzzük szabadsággal; az akadályokat legyőzzük öntudatos energiánkkal. Azt a sok ösztönt s hajlamot, mely szétszed s marcangol, legyőzöm eszményi hitemmel, bűneimet legyőzöm nemesebb öntudatommal s bánatommal, legyőzöm az időt örökkévalósággal. Mivel győzzük le a halált? Lélekkel. Az elmúlásba lelket tégy, a haldoklásba lelket tégy, az erőtlenségbe erőt, a reménytelenségbe reményt. Krisztus biztat, bátorít, hogy legyőzzük a halált.

Az apostol mondja: „Vannak emberek, kik nem remélnek, ezek a szomorúak, s vannak, kik bíznak, s ezek az el nem sötétülők.” Igaz, talán ezeken is van fátyol, de azért a lélek energiája: a hit, remény, s főleg az örökélet magva, a tisztalélek, megvan bennük.

Ugye mily csodás dolog, hogy a növény, a fa, mely lombba, virágba szakad, koncentráلódik valamiben, mi oly csekély a térben, silány a súlyban, igénytelen a látszatban, s ez a mag. Ezt a csodás alakulást látjátok a ti éltetekben is. Az egész bensőségtek, gondolataitok, irányzatotok, kedélyvilágotok a fa millió ágával, de az egésznek kvintesszenciája, ami az egésznek értéke: a ti jó vagy rossz öntudatotok.

Ebben az öntudatban koncentráلódik az egész ember, tetteivel, műveivel.

Az ember folyton fejlődik, de a fejlődéssel múlik is.

A hüvely száraz lesz, s végre a magot nem kell kiszakítani, kihull magától. Talán, ha az emberek nem halnának meg betegségben, hanem egy kifogástalan fejlődésben érnének meg, a léleknek úgy kellene kihullni, mint egy aranyos magnak. Az ő műveik kísérik őket. E kíséret nem egy árny, hanem egy benső tartalom. Az Istennek velünk szemben nagy igényei vannak. Azt akarja, hogy a léleknek örökös tartalma legyen. Menjünk végig mindenféle tisztuláson, megalázódáson; törjük, szőjük, fonjuk, szabjuk magunkat s a magra féltékenyek legyünk...

Minden ember egy magányos lélek, ez az ő felsége. Hányszor érezzük, hogy a társaság kötelékei miként foszlanak szét, s érezzük, hogy egy felsőbb hatalom hogyan kényszerít, hogy magányosak legyünk.

Ha anyák vagy tanítónők vagytok, ha zsúrokra vagy bárhova mentek, s ott jól érzitek magatokat, a lélek mégis magányos.

Ha van is, ki szeressen titeket, a ti morális világotokban mindig magatok vagytok. Ha együtt vétkeztek, mégis ti magatok vétkeztek. Ha nem tudtok aludni s éjszakai magányotokban vádol a lelkiismeret, az igaz vád s az Isten szava. Ha a magányba mentek, otthon vagytok, ott megtaláljátok magatokat.

Én nagyon tisztelen s csodálom a lelkemnek ezt a hazajáró útját, ezt az atmoszférát, ezt a szent liturgiát. A zsolttáros azt mondja: „Az Istent nem orgonával s harsonával dicsérik, hanem szilenciummal.” Hallgasson a föld, mert végig megy rajta az Isten!

Szent, tiszteletreméltó magány ez az én öntudatom. Szerethetek, híveim lehetnek, de mindennek mégis magam vagyok az értéke. Érzitek-e, ti tiszteletreméltó magányos lelkek, hogy csak egy társaság, egy elszakíthatatlan, nélkülözhetetlen kötelék lehet számotokra s ez a ti Istenetek. Az én jegyesem, gyermekem, anyám elmúlhatnak, hanem az én magányomban

megmarad az én Istenem. Csak vele mehetek neki a nagy mulandóságnak. Ha érzitek, hogy ez titeket kitölt, érzitek a fölényt is. „Welt, Zeit, Raum überlegen”. Az időből, mint egy szemfödélből, egész fejvel állok ki; a térből mint egy keretből, egész szívvel, egész mellel kiállok, a törtetésnek a gyorsan iramló folyamatból egész testtel, egész ember állok ki és mondom: „A föld be nem vesz, a tenger partra vet, de az én koszorúm, értékem: én magam az én lelkiismeretemmel. Ne mérgezzétek meg a ti lelkiismereteket! Ami rajtatok van, elmúlik, a szem kialszik, az arc barázdás lesz, a természet összegördül, de az én öntudatom, a nagy „Welt überlegen” hatalom megmarad. Ezt nem akarom degradálni, ez ne legyen rabszolga, ez a királyleány Isten gyermeke, jegyese, barátja legyen. Így nézzünk a sírba.”

Az életre való buzdítást, kedvet, örömet ebből emelem ki. Kifinomítom magamban a szent, morális érzést. A bűnt leolvasztom, legyalulom, ha kell az indulat erőszakával is, de az én nagy kincsemet megőrzöm. Ha elvesztettem valamiképpen, újra megszerzem; akármily nehéz is nekem a gyónás, azért a tavaszi érzésért, tűzért, az időből, térből, világból, mulandóságból kiemelkedő fölényért megteszek mindent, odaadok mindent.

Ugye mily közel fekszik, hogy a lélek szeretetével a test kultuszát el kell fojtani? Hiszen panasolja mindenki, hogy a mai világban a test kultusza uralkodik. A művész is csak szép testet keres, s ezen tönkre megy a szép lélek. A művészet csak úgy művészet, ha belőle egy felsőbb hatalom érvényesülése sugárzik, nem pedig az érzékiség. A régi görögök magas fokon álltak, de a modern művész a test kultuszának igája alatt áll. A sok divat is mind ennek szolgálatában áll. Most már úgy állunk, hogy a nőben is mindig a nőt látjuk s nem az egész szép, nemes embert, s nő és férfi között barátságot nem tudnak elképzelni. Ez nagyon alacsony foka a kultúrának. Reméljük, hogy ez még másképpen lesz. A társadalom rabszolgái vagyunk s nem mozoghatunk szabadon, de mindenütt sokat lehet elérni, ha megvannak a helyes alakok.

Kérlek, ne a nem és a test álljon előtérben, hanem a lélek. Ne felejtse el a te fegyelmezetlenségében a lelkedet! Az ember nem szereti a fegyelmet, nem szereti kedélyét helyes irányba terelni, nem szereti magát megtagadni.

„Nur ausleben, und alles erleben!” Mi ennek a betegek vagyunk. Meg kell magunkat tagadnunk, tisztán kell élnünk s nem szabad mindenféle piszkos könyveket olvasnunk.

A lélek legyen virág, mely a napsugarat issza. Álljunk folyton a felsőbb fokon, hogy a szépséget felfogjuk és magunkból kisugározzuk. Nem értem, hogy mehet egy jó katolikus nő rossz színdarabba. Szolgál annak az irányzatnak, melytől félti a fiát. Az írók azt mondják, hogy a társadalom igényei szerint kell a darabot megírni. Tehát ki a bűnös? A Kirké? Nem, a társadalom; s ez pedig én vagyok. A nagy sokadalom nem érez nemesen, nem cselekszik öntudatosan. A szegény nyáj rászorul egy pásztorra, és mi, mi csak csődülünk a nyáj után. Így nem lehet okosan élni. Lássuk be, hogy felelősek vagyunk. Fegyelmezni akarom az értelmemet, érzelmemet, kedélyvilágomat és azután fegyelmezett lesz az akaratom is.

Ezt a fegyelmezést ki kell terjeszteni a környezetünkre is.

Ha az anya még imádkozni sem tanítja gyermekét s csak már meghalt fia kezébe nyomja a keresztet, ott a felfogásban, a házban, az életmódban hiányzik a keresztény életmód, ott egy személyes nyomorúsággal és tehetetlenséggel dolgoznak.

Az ember imájával, kitartó akaratával, talán könnyes szemmel s meghajtott fejjel, bizalommal megy a maga útján és megtesz mindent, ami tőle telik. Ugye mennyi rosszba, mennyi erkölcstelenségbe vannak önök beleállítva s hogyan kell felébreszteni a saját lelkiismeretüket mindezekkel szemben?

Ha az ember Krisztusra gondol, hallja szavát s látja Őt meghalni, megszűnik minden okoskodás.

Midőn a nagy szenvedésben eljött az Ő órája s felkiáltott: „Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet” – a római kapitány, ki őt meghalni látta, azt mondta: „Valóban ez Isten fia volt.”

Talán azt mondhatnók: „Hátha élni látta volna!” Nem, nem, hogyan halt meg! A pusztaságban mily gyönyörű világot tudott fakasztani, szederjes ajka mily felséges lelket lehelt s megtört teste mily feltétlen, meggyőző hitet ébresztett. „Valóban Isten fia!”

Ha betegek vagytok, ha rossz sorsotok van, ha szívtelen elhagyatottságban vagytok, csak Krisztusra nézzetek, s ott megtaláltok minden analógiát, s mondjátok: „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.” S ekkor legyőztétek a világot.

Ha valaki nagybeteg, papot hívjunk. Óh tudom én, ez mily nehéz dolog. Mindenki a haldokló Krisztust tartsa szeme előtt s mondja: „Atyám, kezeidbe ajánlom az én anyám, atyám, férjem, gyermekem lelkét! Ezt csak úgy tehetem, ha megtisztulva küldöm hozzád.”

A régiek a sírba ételt tettek. Ezt előbb kell megadni; ellátjuk övéinket a szent útiköltséggel.

Aki a sötétségből is tud világosságot, napot támasztani s a halálból életet, az az én Uram és Istenem, én hiszek benne!

Jól mondja egy filozófus: „Csak az az igazi filozófia, mely fölényesen meghalni megtanít minket.” Ezt a filozófiát Krisztus elkészítette számunkra, midőn azt mondja: „Nézz rám, én legyőztem a világot, kövess engem s te is legyőzöd azt.”

II. elmékedés

Nekünk nagy igényünk, hogy amit hiszünk, tehát a szent kereszténységet a kellő nivóra emeljük magunkban, mert a meghasonlott lelkek nem tartósak; ilyen meghasonlott lelkület az is, mely az ő műveltségével, értelmével, erkölcsiségével nem tudja értékelni azt, mit mint gyermek a katekizmusból tanult. Gyermekfogalmakkal nem érjük be. Hol van a hiba? Az igazságban, vagy a felfogásban? Legyenek meggyőződve, hogy azokat a felséges, mélységes, örökké szép, örökké élő, eleven igazságokat csak úgy lehet felfogni, ha az ember egész tudását, műveltségét, esztétikai képzettségét beleállítja, s azt mondja: „Isteni vért azokba az absztrakt fogalmakba, életet, szívet, nagy felfogást bele.” Úgy iparkodjunk keretezni, felvillanyozni, étellel, lélekkel eltölteni a mi hitünket, hogy tartalma legyen, legyen erős meggyőződésünk, hogy átélte szépséggé emelhetjük azt, amit hiszünk s az egész Krisztust egész szívvel, engedelmes érülettel átkaroljuk. Tudom, hogy az igények nagyon változnak, a mai világ igényei sokkal nagyobbak, s ezért a katolikus gondolkozást szintén magasabb kultúrfokra kell emelni. Több érdeklődést, több megvilágosítást, mélyebb átérzést kell teremteni.

Tudom, hogy a jó katolikus nagyon konzervatív, és ezért sokszor félreérti a világot. Aki a Jézusban hisz, azt a világ igényei nem háborgatják, az teljes bizalommal megy ennek a célnak szolgálatára, az az árnyékot is elviseli, tudja, hogy ez nem örök éj, hanem egy felhő a nap előtt s reá csak árnyékot vet. Ezzel összefüggésben rá akarok mutatni, hogy a felvilágosult katolikus nőknek a mai világban ezt a nagy átváltozást hogyan kell helyesen megítélni. A haladás elől nem szabad elzárkózni, mit kell s mit nem lehet elfogadni, hogy az egyensúly fennálljon.

Én a feminizmusról akarok szólni. Történelmi tények, hogy a típusok fejlődnek. A férfi kezdetben inkább a fizikai erő képviselője volt, erőszakos, impulzív típus volt. A régi ember típusa a harcos, az erő azonban nemcsak a fizisben, az izomerőben akar megnyilvánulni, hanem az értelem terén is érvényesül. A második típus a pap, ki az összes népeknél képviselte az intelligenciát. Minél inkább fejlődik az utóbbi, annál inkább hanyatlik az előbbi s minél inkább haladunk a kultúrában, annál kevesebb érzékünk van a katonaság iránt s azért érthetetlen előttünk, hogy az még a modern kultúrállamokban megmaradhat. De ez még szükséges, mert a mai népek hierarchiája nem haladt annyira, hogy az igazságszolgáltatást másként intézzék el egymás közt. A második típusban az intellektualizmus fejlettebb. A modern férfitípus nagy egyoldalúságban szenved, a morál iránt édeskevés az érzéke, a

vallásos irányzatra teljesen érzéketlen, ha valakiben van is finomabb lélek, a korszellem, ez a nagy zsarnok, ez a nagy hatalom dönt felette. Ezen a fokon nem lehet megállni. A diszharmónia elviselhetetlen, a típus szenved az ő egyoldalú intellektualizmusa alatt.

A régi nő szenved a fizis alatt – el van nyomva, mert ahol az erő uralkodik, ott a másik rész elnyomatik. A feministák azt panaszolják, hogy a nő el van nyomva. Igaz, sokáig tartott, de a mai korszakban a munka, mely a néprétegeknek forgató ekevasa, a régi hantokat felforgatja és a nőt kiszorítja a szociális munkára. Ne gondolják, hogy jó kedvéből teszi, a létért való küzdelem készíti rá. A lelke megváltozik, mert aki a maga lábán jár, az önállóan gondolkodik, az több individualizmust követel. Itt most krízis van. Krízis van a családban. Jönnek ezek az új apostolok, s azt mondják: ne legyetek anyák. Krízis van, mikor a régi gondolat, állapot, alak, típus megváltozik. Ez szenvedés, vajúdás, fájdalom nélkül nem történik. A katolikus nőnek sem szabad tagadni, amit elfogadni szükséges, s a női típusnak ezt az elváltozását méltányolni kell. Tehát a nőket több individualizmusra kell nevelni. De azért a nő mégsem férfi. Ez két érték. Ezért a leányt másképpen kell nevelni. Itt túlsúlyban van a szív, a finomabb érzés, a mélyebb érzék az erkölcsiség iránt a társadalomban és a családban; legyenek az erkölcsiség őrangyalai, hogy azt a sok rosszat, mi esetleg környezetükben előfordul, javítsák, az erkölcsiséget beleállítsák a családba s a mai viszonyokba. Igen, legyen önökben több individuum, de ebben az irányban. Ezek fontos dolgok.

Dolgozzatok azon, hogy Krisztus gondolatai, kegyelme, áldása érvényesüljön s az értelmetlenségen meg ne fenekeljen a Krisztus szent ügye. Ez az igazi felséges, modern keresztény felfogás. Tehát önöknek több individuum kell, de ez nem fogja a házasságot lehetetlenné tenni, hanem a finomabb érzés, az erkölcsiség szolgálatába szegődik. Az ilyen gondolatokkal szociálisak is lehetünk. A szociális munkának első parancsolata, hogy magunk legyünk az elemei. Ezért előbb önmagunkban fejlesszük ki a kötelesség teljesítésének szükséges és hatalmas érzületét s szellemét. Ha így beleállsz a te körödbe, te leszel a férj vezetője; az erkölcsi irányra, a vallásosságra ráneveled őt. Neked érezned kell, hogy ehhez jobban értesz, mint ő, érezned kell, hogy hivatásod van hozzá a gyermekeidet vallásosságra, erkölcsösségre nevelni. Ez lesz a te atmoszférád. Óh, mennyivel más volna a világ, ha így állnátok bele.

Ti nők, ne legyetek először nemi lények, legyetek először emberek, szép, nemes, fejlett lelkek s azután legyetek teljes típusai az isteni szándéknak és az isteni gondolatnak!

Ha nagy baj van valahol, akkor rendesen mind a ketten bűnösök: a férfi és a nő. Főleg meg mikor a moralitás oly alacsony.

A moralitást vegyék az önök gondozó anyai szárnyai alá. Erősen, komolyan kell megítélni, mi az immoralis, mert a moralitás lelkünk frissessége. Ez az a fuvalom, mely szenteket s hősokeket nevel. Ha vannak mindenféle irányzatok, csinálunk mi is egy irányzatot s legyen ez a tiszta, üde, friss moralitás a mi lelki erőnk. Ne becsmérelje senki ezeket az értékeket. Ezek a nagy gondolatok nem a parlamentben érvényesülnek, hanem kint az életben. Ha meglesz bennünk az érzék ezek iránt, akkor szívvel, lélekkel szolgálatába állunk s ledöntjük a választó falakat, hogy nemes közvetlenséggel biztosítsuk a sikert.

Kérem önöket, hogy igaz, nemes jóindulattal működjenek ebben az irányban.

Ha látják, hogy itt igazi paraszt temperamentum uralkodik, akkor melegítőleg, világosítólag hassanak. Azért vagyunk mi lelkek, hogy ahol a lélek nincs meg, ott minden alacsonyúságot átmunkáljunk s egy egész új alakítást hozunk létre.

Örüljünk annak, ami jót teszünk s élvezzük azt. Nem vagyunk igazán vallásosak, ha nem tudunk lelki gyönyörűséget találni.

Át kell élni a jót, amit az ember cselekszik, magába kell szívni azt a mézet, mit a jóság rejt, s ez legyen a mi lelkünk tápláléka.

Ez a frissesség és világosság amit én magammal hordok, lesz az imádandó Úr Jézus atmoszférája, s ebben nevelhetem ki erkölcsi szimmetriával s teltséggel azt a típust, mely nem torzkép többé, hanem egy eszményi képe az Isten gondolatának. Az Evangélium szelleme úgy körül fog venni, mint a rét illata az ösvényen járókat s nem fogok ellankadni, mert a lelkesülés forrását önmagamban hordozom. Kérjék az Úr Jézust: „Uram, mikor Te tőlem életet akarsz, add a Te örök életedet; adj érzéket, hogy világosabban megértsem a nagy és szent kötelességeket, melyeket Te rám diktálsz.”

Aki ezt átéli, az át is élvezi, s ez az átélvezés lesz az ő további buzgóságának további forrása.

III. elmélkedés

Sitit sitiri Deus! Szomjazza az Istent!

Hogyan szomjazzuk Őt?

Az Isteni szomj nem oltható mással, mint szomjjal, a vágya nem tölthető ki mással, mint a lelkek felé való vágyódással. Az anyának öröme, hogy az ő gyermeke szívben s lélekben az ő hasonmása – a legszebb emberi eszmény legyen. Mit akar az Isten? Lelket. Krisztus szava: „Szomjazom!” Nemcsak a keresztre feszítettnek a fiziológiai kínja, hanem a Megváltónak pszichológiai fájdalma is gyötri.

„Elszárad a lelkem – mondja a zsoltáros – mint a kiégetett cserép a kemencében.” Krisztus lelke is kiszárad a vágytól, eltikkad attól a fájdalmas kívánságtól, hogy a lelkek feléje közeledjenek. Mi az isteni Megváltót szenvedélyes embernek hisszük, Ő isteni erejéből, mint tűzlángból táplálkozott...

Krisztus tud ostort fenni s a méltatlanokat kiűzni, tud égni, villámlani, küzdeni s mikor szenved, akkor a lelkének egy-egy villáma cikázik át azon a téli sötét éjen, mely az egész természetnek gyásza volt. Nézzétek, Krisztus bemutatja magát, mint egy szomjazó lelket, mint egy tikkadt, fáradt vándort, mint egy küzdelmes szívet, melynek egy csepp enyhítés kellene.

Pokoli kínja van a dúsgazdagnak. „Küld el Lázárt, hogy csak az ujját mártsa vízbe s megnedvesítse az én nyelvemet.”

Meg akarunk felelni az isteni vágyanak, mert érezzük, hogy közel áll hozzánk, vérrokonok vagyunk. Krisztus vére egy világ megújhodása, az Ő lelke az emberiség legaljasabb bűnösei számára is újjászületést jelent vízből, tűzből s lélekből.

Önök is ezt óhajtják, s ha nem éreznének így, akkor még öntudatlanok, még nem ébredtek fel. Az önök szívének vágya: ki a szennyből a friss, szabad, tiszta légkörbe, napsugárba; a télből ki a tavaszba. Ez a szomjazó Krisztus az Ő két karjával utat mutat, hogy merre kell menni. Ez a két krisztusfa azt sürgeti, hogy emberek, a lelkeket komolyan közölni, művelni, tisztítani! Hát már megvolt a komoly munka, mit lelkeket kíván? Bele fektettetek már valamit? Megvan már a „geronnenes Blut? Nem veszitek észre, hogy a ti éltetek talán valami csapodár; küzdött-e már mindenitek?” Krisztus oly komolyan áll előttünk s mondja: „Én már megtettem a részemet.”

Én mindent odaadtam, mit adtatok ti? A ti lelkeitek nekem kincs, gyöngy, méz, élvezet. Én utánatok jártam, én bevittelek titeket ebbe a szép, kedves világba. Adjátok nekem a ti szíveteket, ha szívet adtok, szívet biztosítok nektek.

Meg vagyunk győződve, hogy önök ezt a komoly követelést teljesítik s szakítanak a halálos bűnnel. Azt a halálos sebet, mely az öntudat szégyene, gyógyítgassák. Meg vagyok győződve, hogy a szent kereszténységnek azon útmutatását, hogy a Szentségben közlekedjünk Istennel, követni fogják.

„Miért jöttem én hozzád, miért hangos a szó ajkamon? Ugye azért, hogy amit te csak reméltél, azt én édes biztosítás gyanánt a te szívedbe öntsem, megosztva bűneid titkát velem, megszabadítsalak.”

Én tehát a szentgyónásban őszinteségemben összetöröm magamat, de ez a törés kőfejtés és kialakítás. A Te alakodat akarom önmagamban kialakítani és bízom, hogy a Te kegyelmeddel sikerül.

Ennek a nagy szeretetnek mi felel meg egyéb, mint a feltétlen készség? „Uram, mit akarsz, szólj és én függök rajtad.” Ha az erős akarat megaláz, még akkor is diadalról beszél és győzelmet jelent.

„Uram, mit akarsz?” Az Isten tiszta szívet, jobb érzést, korrekt erkölcsi irányt, szigorú kötelességtudást akar.

Ez nem sikerülhet egyszerre. A lelkek nem készek, de készségesek lehetnek. Az életben az emberi lélek sok mindenféle változáson megy át. Az egyes ember életében vannak sivatagok, vannak benne novemberi éjszakák, mikor semmi sem akar kibontakozni a lélek borújából. De én nem érzelmeket akarok töletek, hisz az érzelmek nem mindig állnak hatalmatokban. Én töletek jóakaratot, készséget várok. Járj misére, imádkozzál, gondozd a lelkedet, olvass Evangéliumot, gyónjál többször, járulj a szentáldozáshoz.

Nem a gyónás a cél, hanem a krisztusi élet. A gyónás csak az első lépcső, az igazi pienesztálon már a Krisztussal közlekedel. A szentáldozással leszesz több ember, tartalmasabb, derültebb kedélyű, állhatatosabb jellemű, küzdelmesebb szellemű ember. Ki akarja jobban megóvni a ti erkölcsötöket minden helyen, minden bódító inficiálástól, mint Krisztus? Értsétek meg, ha ily szándékkal közeledik hozzátok, adjatok készséget. Ne érzelmre alapítsatok, ha tetszik, akkor teszem, ha nem tetszik, nem teszem.

Az előhaladást nem lehet az érzelmek hőmérőjére konstatálni, hanem csak a készség hőmérőjére.

Ha kiállsz, és azt mondod, hogy az Úr minden parancsát meg akarod tartani s kényszeríteni akarod magadat, hogy megtartsad, akkor Krisztus lehunyja szemét s azt mondja: „Beteljesedett.”

Óh, ez már valami, ez már sok, de ezt fáradtsággal, értelmünkkel, vérünkkel kell magunkban kiformálni. Ez feltétlen kelléke a krisztusi életnek. Ő kevesebbel be nem éri. Ha csak elhatározom, hogy korrekt leszek, akkor még nem közeledtem Krisztushoz, ez a moralitás latjában még egy milligrammot sem tesz.

Készséggel megtérni!

Szakítani mindennel, amire Krisztus rámutat. Ami ellen kifogása van az Istennek, azt én okvetlenül megváltoztatom magamban. Főleg azon hibákat kell kiirtani, melyek az erkölcsi komolysággal ellenkeznek s melyek társadalmunk állhatatlanságát bizonyítják. Komolyabb katolicizmust! Ragaszkodni az egyházhoz, megtartani parancsolatait, komolyan venni azokat a törvényeket, melyek az erkölcsi tendenciákat szolgálják, finomabb értéket az emberi társadalommal szemben! Pl. nincs ott finom lélek, hol a megszólás iránt nincs érzékenység. Aki gyakran megy áldozni, annak nyelvén a Krisztus vérének nyoma már csak érezhető?! Egy kis finomságot, lelki műveltséget akar Krisztus. Ezt akarja Ő fájdalmas komolysággal. Az én sebzett, gyenge oldalaimat akarja Ő eltüntetni s ezért mondja: „Örök szeretettel szerettelek titeket.” Hagyjátok magatokat szeretni, ne legyetek oly visszataszítók.

Krisztus mondta: „Ha felmagasztaltatom, mindenkit magamhoz vonzok.”

Kérlek, ha nehéz is valami, tedd meg az Ő nevében.

Uram, szeress engem s tégy szeretetre méltóvá engem. A szeretetreméltóságom a Te vonásod, a Te hasonlatosságod rajtam, szeretetre méltóságom, hogy egy szívünk van s a lélekközösség. A krisztusi hasonlatosság a legnagyobb szépség. Akartok esztétikai műveltséget? Itt van. Esztétikai műveltség az a választékos érzék a tiszta, előkelő, a szeplőtlen iránt. Hogy a lelkünk szebb legyen, mossuk meg érzelmekben; ez érzelmek

Krisztus vérében fakadnak. A vérben van az energia, benne van az élet titka, a vérben pezseg a szenvedély, ebbe van belefektetve minden erély s vértanúi szenvedély. A láva már régen megvastagodott, de alatta még izzik minden. 1900 éve annak, hogy a Krisztus vére lefolyt a Golgotán, de melege még izzik. Törjék át az üres formalizmus, a gondolatlanság, a restség kérgét, és a régi tűz fog kifakadni, mely olyan, mint a napnak tüze, melytől liliomok, rózsák, ibolyák fakadnak a lélek világában. Azért mély alázattal kúszom hozzá s mondom: „Kérlek, add azt a lelket, azt a meleg, erőteljes reakciót a bűn ellen. Ha magamba veszem a Te véredet, ha felforr bennem, a Te egészséges véred az én halálos sebeimet is meggyógyítja. Adj erős érzést, mély megindulást, készséget. A Te szereteted rákényszerít, hogy ne csak most legyek ilyen, hanem hogy hűségesen kitartsak melletted.”

Április 15., Nagyszerda

Ha a természetet szerető szívvel nézzük, akkor az derült, világos; ha pedig szomorú lélekkel nézzük, akkor ködös, lapos; ha énekes lélekkel nézzük, dal; ha bánatos kedéllyel, akkor halotti ének.

Uram, milyen temperamentummal, lélekkel, érzéssel állhatok eléd, hogy tessek Neked, hogy vonzódjam hozzád, hogy ragaszkodjam hozzád? Az első temperamentum a szolgáló leányé: „Legyen nekem a Te igéd szerint.”

Az Isten elsősorban végtelen hatalom, kifogástalan, örök szépség s ezzel szemben az embernek csak egyféle temperamentuma lehet: a föltétlen hódolat, a készség. „Uram, a Te műved vagyok, agyag vagyok, egy valamiképpen szétfolyó, gyenge lény, lehelj, – ne az arcomra, – a lelkekre és én hozzád hasonló leszek. Te vagy az Úr, Te parancsolsz, és én bizalommal jövök feléd.”

Szent Ágoston mondja: „Parancsolj, s add meg azt, amit parancsolsz.” „Íme az Úr szolgáló leánya.” Te nem parancsolsz, hogy elnyomj, hanem hogy érvényesíts; nem parancsolsz, hogy nehéz iga alatt nyögjek, hanem hogy az iga az én megdicsőülésemnek diadalíve lesz. Nem szabad kételkedni, hogy tudom s győzöm megcselekedni, amit Isten parancsol. A meghasonlás ott kezdődik, ahol az ember azt mondja, hogy nem tudom, sikerül-e? Így nem szabad beszélni. Ne kételkedjél! Ha tényleg van benned sok alaktalan, ne kételkedjél, mert a lélek keresztül leng rajtad s felébreszti a jó érzelmeidet, csak kérdezni, kutatni kell, jó szívvel, áldozatkészen az Úr elé állani s mondani: „Én megpróbálom, de a megoldást rád bízom.” Tehát mindent jó katolikus szellemben megtenni s bízni.

A második temperamentum a fiának, a leánynak, a gyermeknek érzelme a segítő, irgalmazó, gondoskodó, a nyomainkban járó, minket megelőző atyai érülettel szemben. Ő jóltevő, jó pásztori, irgalmas samaritanus, a tékozló fiú atyját ide állító kegyelem, és én bűnös vagyok, bűneim az én gondjaim, az én töviseim. Bűnös vagyok, de tiszta ember leszek. Az Atya meg fogja bocsátani az én bűnömet. Nem fogok elrothadni, hisz lélek van bennem, a gyermeki érület temperamentuma uralkodik rajtam. Bízunk, különben gyarlóság, gyengeség, könnyelműség, megbízhatatlanság uralkodik rajtunk.

Az Isten jósága engem megelőz, következőleg nekem az Ő indítására figyelmem kell.

„Uram, nyúlj bele a szívembe. A Te kegyelmed csodálatos.” Mi nem vagyunk elegendők magunknak, hanem mindig az Istenből kiinduló, vele együtt működő lelkülettel mindig az Ő édes közelében dolgozzunk. Nekünk kell ez az aranyos por, ez az illat: az Ő közelléte, az Ő közreműködése.

A harmadik temperamentum, midőn a gyermek az anya barátnője lesz.

Én nem vagyok a hatalomnak csak alázas szolgáló leánya, a jóságos kegyelmű Istennek nem csak gyermeke vagyok, hanem bele vagyok vonva egy meghittségbe, egy szeretetnek, a barátságunk egy oly kitüntető, csodás világába, melyet semmi sem jellemez jobban, mint az Oltáriszentség. Akit szeretünk, azt megvendégljük. Együtt enni, együtt élni! A régi Úrvacsorát egy tából ették. Az Oltáriszentség a régi, mélységes gondolatnak, együttevésnek, az együttélésnek szimbóluma. Ő kenyér alakjában adja magát s ott valósággal jelen van. „Ti engem, én titeket, ti belőlem, én belőletek való gondolat, érzélem, életközösség.” Az Oltáriszentség a lelki finomság teljes kiadása s az Istenhez való közeledés felséges iskolája. Ezért kell tiszta szívvel minél gyakrabban áldozni. Hogy az ember hú legyen, tanítsátok szeretni, ébresszéték fel benne a szeretet szikráját, ez a lelkek egymáshoz közeledésének legbiztosabb útja. Az áldozásnál mondjuk: „Uram, a Te barátod, jegyesed akarok lenni, hisz barátság, jegyesség, meghittség mind lelki közösség.” Ha ezt elérik, a lelkük oly remekmű lesz, melyen az Isten keze nyoma s a fáradó ember keze nyoma meglátszik. Ezt ki kell

dolgozni. Aki gyakran megy áldozni, abban a krisztusi vonás kidomborodik, abban a szellemnek és léleknek eleven erővé, meleg szívvé, áldozatos érzületté kell fejlődnie.

Óh, szent vendégség, melyben Krisztust veszem! Ha Őt veszem, a lelke verődik ki rajtam gondolkozásban s érzésben, egész életemben. Ezek az Ő temperamentumai. Ha ezeket beleállítom az életbe, a lelki világom elváltozik, világos, színes, alakos, szép lesz.

Ő, aki életben s lélekben velem akar lenni, nem akarhat tőlem mást, mint életet. Adjatok neki olyan életet, minőt Ő gondolt, Ő fejlesztett, legyen a ti vigasztok, hogy Krisztusnak kedve telik bennetek. Isten a művész, ki meglátva lelketeket mondja: „Az én kezemnek műve.”

Jöjj el Szentlélek Isten, termékenyítsd meg ezt a sok jó feltételt, és add hogy a Megváltónak töviskoszorúja csupa pünkösdi rózsává legyen.